

**ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული
პროპაგანდა საქართველოში: მასობრივი ინფრომაციის
საშუალებების ანალიზი**

აბსტრაქტი

მოცემული ნაშრომის მიზანია ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდის ძირითადი ტენდენციების ჩვენება ორ მედია სააგენტოზე (საქინფოხიმი და საქაიხვედო და მსოფდიო) დაკვირვებით (დაკვირვების პერიოდი: 2021 წ.). ბოლო წლებში ევროკავშირისა და საქართველოს შორის მჭიდრო ურთიერთობებმა ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდის ნაკადის ზრდა გამოიწვია. აღნიშნული პროპაგანდა განსაკუთრებით კრემლის მიერ მხარდაჭერილი მედია სააგენტოებისგან ვრცელდება. ჩვენი კვლევა ემსახურება იმ მთავარი თემატიკისა და ხერხების იდენტიფიცირებას, რომლებიც საქართველოში ევროკავშირის წინააღმდეგ გამოიყენება; ამასთან, იმ მასშტაბის დადგენას თუ როგორ ემთხვევა/განსხვავდება ორი მედია სააგენტოს სტრატეგიები ერთმანეთისგან. ნაშრომი ეყრდნობა მედია სააგენტოთა სტატიების ანალიზს, რამაც გამოავლინა ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული სხვადასხვაგვარი პროპაგანდისტული სტრატეგიები და საქართველოში ევროკავშირის წინააღმდეგ ნეგატიური შეხედულების ფორმირების მცდელობა. კვლევა მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით, რომ იგი ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართულ პროპაგანდას განიხილავს, როგორც ცალკე კომპონენტს ფართო კატეგორიისა – დასავლეთის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა და ავლენს იმ სტრატეგიებს, რომლებსაც მედია სააგენტოები იყენებენ საქართველოში ევროკავშირის რეპუტაციაზე ზეგავლენის მოსახდენად.

საკვანძო სიტყვები: პროპაგანდა, ევროკავშირი, საქართველო, კრემლის პროპაგანდა, პრო-რუსული მედია

შესავალი

თანამედროვე მსოფლიოში პროპაგანდა ერთი-ერთი აქტუალური საკითხია. იგი გახდა მიზნის მისაღწევად ფართოდ გამოყენებული ისეთი მექანიზმი, რომელსაც კონკრეტული მიზნის მიღწევა ძალადობრივი მეთოდების გამოყენების გარეშე შეუძლია.

ნაშრომის მიზანია შეისწავლოს ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა საქართველოში და გამოავლინოს ამ მიმართულებით გამოყენებული სტრატეგიები. ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა დიდი ხანია აქტუალური თემაა საქართველოში, თუმცა, საკითხი უფრო მწვავე გახდა ევროკავშირის წევრობის განაცხადის წარდგენის შემდეგ. საქართველოში ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა ძირითადად შესწავლილია ანტი-დასავლური პროპაგანდის კონტექსტში. წინა კვლევებში შედარებით ნაკლები ყურადღება ექცევა პროპაგანდის ხერხებს. შესაბამისად, ნაკლებად არის გამოკვეთილი ხალხის აზროვნებაზე პროპაგანდის ზეგავლენის ფაქტორი. ასევე, არ არის შემოთავაზებული მედია სააგენტოების შედარებითი სისტემური ანალიზი.

იმისათვის, რომ მოცემული ფაქტორები გათვალისწინებულ იქნეს, ნაშრომში წამოჭრილია შემდეგი საკვლევი კითხვები: 1. რომელია საქინფოხიმისა და საქაიხვედოსა და მსოფდიოს სტატიებში ევროკავშირთან მიმართებით ყველაზე ხშირად გამოყენებული თემები? 2. შეიცავს თუ არა ეს სტატიები

¹ მეგი ჯალაღონია- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ევროპული კვლევების ინსტიტუტის ევროპისმცოდნეობის ინგლისურენოვანი სამაგისტრო პროგრამის კურსდამთავრებული. სტატია შექმნილია ამავე სამაგისტრო პროგრამის ფარგლებში დაცული სამაგისტრო ნაშრომის საფუძველზე. ხელმძღვანელი: დანიელა ურსე, ელექტრონული ფოსტა: megijalaghonia@yahoo.com

რაიმე სახის პროპაგანდისტულ ხერხებს და ასეთის არსებობის შემთხვევაში რომელია ეს ხერხები? 3. რა განსხვავება/მსგავსებაა საქინფოხმსა და საქაიხთვედოსა და მსოფლიოს შორის გამოყენებული თემებისა და ხერხების მხრივ?

ნაშრომის შესაძლებლობის ფარგლებს სცდება ზემოთხსენებული მედია სააგენტოების ყველა სტატიის ანალიზი. ასევე, მხოლოდ ორ მედია სააგენტოზე კონცენტრირება ნათლად ვერ წარმოგვიდგენს მთლიან სურათს. თუმცადა, სხვა მედია სააგენტოების მასალის შესწავლა სამომავლო კვლევის საგნად მოიაზრება.

1. თეორიული ჩარჩო

პროპაგანდის თეორიული მექანიზმი ჯოუეტისა და ო'დონელის მიერ ახსნილია 'პროპაგანდის მიზნობრივი მოდელის' საშუალებით. ავტორები განიხილავენ 'დარწმუნების' პრაქტიკას, რომელიც სამი ტიპის 'რეაქციას' მოიცავს: *ხეაქციის ფოხმილება* – პროცესი, როდესაც 'მარწმუნებელი' ცდილობს აღმოჩნდეს ინსტრუქტორის პოზიციაში. *ხეაქციის გაძლიერება* – ეს პროცესი ხდება მაშინ, როდესაც 'მარწმუნებელი' მასისგან სასურველ რეაქციას იღებს, თუმცა, შემდგომი ნაბიჯებია საჭირო მიღებული შედეგის შესანარჩუნებლად. *ხეაქციის ცვლილება* მიიჩნევა ყველაზე რთულად მისაღწევ მიზნად, რამდენადაც იგი მოიცავს აზროვნების ერთი პოლუსიდან მეორეზე 'ცვლილების' პროცესს.²

გარდა ამ მოდელისა, პროპაგანდა, ასევე, განხილულია მისი სპეციფიკის გათვალისწინებით. დუგლას უოლტონი მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ პროპაგანდა არის „ხელსაყრელი ფიქცია“.³

უოლტონის თანახმად, არსებობს პროპაგანდის ათი ტიპური მახასიათებელი:⁴

1. *ღიაღოვუხი სტრუქტურა*. პროპაგანდა არის 'დისკურსი' ორ მხარეს შორის – *გამგზავნი* და *მიმღები*. მისი სტრუქტურა დამოკიდებულია გამგზავნის ქმედებებზე, რომელსაც მიმღები აფასებს.
2. *გზავნილის შინააღიწი*. გამგზავნი ქმნის არგუმენტებს, რომლებიც გამოხატულია სხვადასხვაგვარად – ვერბალურ და არავერბალურ ფორმებში, ან მათი კომბინაციით.
3. *მიზანმიმართული სტრუქტურა*. გამგზავნის მიზანია მიიღოს სასურველი რეაქცია ან აიძულოს მიმღები შეასრულოს ნაკარნახევი მოქმედებები.
4. *სოციალური ჯგუფების ჩახუთება*. ზოგიერთ შემთხვევაში პროპაგანდა გამოიყენება გარკვეული ინდივიდების მიერ, მაგრამ ისინი რეალურად სხვის პოზიციას ასახავენ.
5. *დოგმატური მსჯელობის უგულებელყოფა*. მსჯელობის ლოგიკური თანმიმდევრობა პროპაგანდისტის არ არის დამახასიათებელი. გამგზავნი იყენებს დისკურსს, რომელიც ლოგიკურად მართებული არ არის, მაგრამ ხალხზე უკეთესი ეფექტის მოხდენა შეუძლია.
6. *სუბიექტური ახგუმენტაცია*. გამგზავნი მიუკერძოებელი დასკვნების ნაცვლად არგუმენტებს თავის სასარგებლოდ აყენებს.
7. *დამატებითი საუბრის ჩახუთება*. პროპაგანდის მთავარი მიზანია აიძულოს ხალხი გამოხატოს რეაქცია. ამ გეგმის ქრილში, დარწმუნება გამოიყენება „მეორეულ, თუმცა მთავარ იარაღად“ სასურველი ეფექტის მისაღებად.
8. *გამაჰილება შედეგით*. ვინაიდან პროპაგანდის მიზანი სასურველი ეფექტის მიღწევაა, პროპაგანდისტები საკუთარ ქმედებას ამართლებენ „ჯგუფის მიმართ არსებული საფრთხით და შემდეგ იმის მტკიცებით, რომ გარკვეული ზომის მიღება არის საჭირო ხსენებული საფრთხის აღსაკვეთად ან მისგან თავის დასაცავად.“
9. *ემოციური ენა და დამატებითი განმარტებები*. პროპაგანდა ლექსიკური ერთეულების კონოტაციურ ასპექტს გარკვეული პოზიციის გასაძლიერებლად იყენებს. რაც შეეხება დამატებულ განმარტებას, მისი მიზანია წარმოაჩინოს საკითხი ნეგატიურად ან პოზიტიურად მისი თავდაპირველი მნიშვნელობისგან გადახვევით.
10. *პოლემიკური ასპექტი*. პროპაგანდა იღებს დებატის ფორმას, ამტკიცებს რა, რომ იგი ებრძვის ბოროტს (შესაბამისად, ქმნის დიქტომიას – 'კაჩი' 'ცუდის' წინააღმდეგ).

² Gareth S. Jowett and Victoria O'Donnell, *Propaganda and Persuasion* (Washington DC: SAGE Publications, 2012), 33-35.

³ Douglas Walton, "What is Propaganda, and What is Wrong with it?" *Public Affairs Quarterly* 11, no. 4 (1997): 409.

⁴ იქვე, 396-400.

გარდა ამ მახასიათებლებისა, უოლტონი მარლინის მიერ გამოკვეთილ თავისებურებებზეც ამახვილებს ყურადღებას, როგორიცაა *ფორმონტაჟი* და *ოჩეკსიჩიხება* (სხვადასხვა სააგენტოს მიერ ერთი და იმავე გზავნილის გავრცელება).⁵

ჟაკ ელული აგიტაციის *პროპაგანდას* ახასიათებს, როგორც ფენომენს, რომელიც ზეგავლენას ახდენს საზოგადოების ნაკლებად განათლებულ ნაწილზე.⁶ სხვა ტიპებია – *ხაციონადუხი* და *ახახაციონადუხი* *პროპაგანდა*. ინფორმაცია (მიუხედავად მისი სიზუსტისა) შესაძლოა *ხაციონადუხი* *პროპაგანდის* საგანი გახდეს, თუ იგი გარკვეული რეჟიმის უპირატესობის ჩვენებას ემსახურება. *იხაციონადუხი* *პროპაგანდა* კი ხალხის ყურადღებას მიმართავს ემოციებზე და არა ინფორმაციაზე.⁷

ჯოუეთი და ო’დონელი სამი სახის პროპაგანდას გამოყოფენ: *თეთი*, *შავი* და *ხუხი*. *თეთი* *პროპაგანდა* მომდინარეობს ნაცნობი წყაროდან. *შავი* *პროპაგანდის* წყარო, პირიქით, უცნობია. *ხუხი* *პროპაგანდა* კი იზიარებს როგორც *შავი*, ისე *თეთი* *პროპაგანდის* გარკვეულ მახასიათებლებს, კერძოდ, მისი წარმომავლობა ყოველთვის არ არის ცნობილი.⁸

გასათვალისწინებელია კრემლის პროპაგანდის თავისებურებებიც, როგორიცაა *დაბეზრების შექმნა*, ე.წ. *“მასკიოვკა”* და *აქტიუხი ზომები*. *დაბეზრების შექმნა* მიემართება რამდენიმე სააგენტოს საერთო მიზნისთვის გამოყენებას.⁹ ე.წ. *“მასკიოვკა”* ოსტატური ტყუილების ტექნიკის გამოყენებას აღნიშნავს.¹⁰ *აქტიუხი ზომები* კი ექსპერტების ჩართულობას გულისხმობს, რომლებიც „პირდაპირი მნიშვნელობით არ არიან ექსპერტები, მაგრამ აჟღერებენ, ამართლებენ და იცავენ იმ პოზიციებს, რომლებიც კრემლის ნარატივთან არის შესაბამისობაში“. ¹¹ კრემლის პროპაგანდა აღქმულია როგორც: *დიდი მოცულობის, სწრაფი, უწყვეტი, განმეორებადი, ობიექტუხი* *ჰეაღობას მოწყვეტილი* და *თანმიმდევრულობას მოკლებული*. გამოყენებული ტაქტიკები ეყრდნობა ე.წ. *“4-D მიდგომა”*: *კიტიკის უკუგება*, *ფაქტების დამახინჯება*, *მთავარი საკითხიდან გადახვევა* და *აუდიტორიის შეშინება*.¹²

წარმოდგენილი თეორიული ჩარჩო დაგვხმარება საქართველოში ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდის მახასიათებლებისა და მასშტაბის გარკვევაში.

2. მეთოდოლოგია

კვლევა ეყრდნობა შინააღსის ანაღიზს. ნაშრომი აერთიანებს *ხაოგენობიჩი* და *თვისობიჩი* შინააღსის ანაღიზს. არსებობს მოსაზრება, რომ ეს უკანასკნელი კონცენტრირდება მხოლოდ შინაარსზე და არა კონკრეტულ ინფორმაციათა ‘განზრახვაზე’.¹³ იმისთვის, რომ დავინახოთ ‘განზრახვა’ *თვისობიჩი* შინააღსის ანაღიზთან ერთად გამოვიყენებთ *დისკუხის* *კიტიკურ* ანაღიზს.

რაც შეეხება საკვლევ მასალას, არჩეულია ორი მედია სააგენტო “*საქინფორმი*” და “*საქაქთვერო* და *მსოფლიო*“. ორივე მათგანის დომენის მფლობელია პრო-კრემლისტური ორგანიზაციის, “*ისგოჩიუდი მემკვიდრეობა*“, დამფუძნებელი ტარას გაგნიძე.¹⁴ *მედიის განვითარების ფონდის* თანახმად (2020), *საქაქთვერო* და *მსოფლიო* პირველ ადგილს იკავებს პროპაგანდის წყაროებს შორის, ხოლო *საქინფორმი* – მეორე ადგილს.¹⁵ ჩვენ მიერ გაანალიზებული პერიოდი მოიცავს 2021 წლის ყოველი თვის ბოლო კვირას. 2021 წელი არჩეულია იმ მიზეზით, რომ იგი ჯერჯერობით არ არის გამოკვლეული. რაც შეეხება ყოველი თვის ბოლო კვირის სტატიებზე კონცენტრირებას, ჩვენი დაკვირვებით, სააგენტოები, სწო-

⁵ Douglas Walton, “What is Propaganda, and What is Wrong with it?” 400.

⁶ Jacques Ellul, trans., *Propaganda: The Formation of Men’s Attitudes* (New York: Vintage Books, 1973), 74.

⁷ იქვე, 84-86.

⁸ Gareth S. Jowett and Victoria O’Donnell, *Propaganda and Persuasion*, 17-20.

⁹ John B. Whitton, “Cold War Propaganda,” *The American Journal of International Law* 45, no. 1 (1951): 151.

¹⁰ Nicholas J. Cull et al., “Soviet Subversion, Disinformation and Propaganda: How the West Fought Against it An Analytical History, with Lessons for the Present,” *London School of Economics and Political Science* (2017): 18.

¹¹ Irakli Sirbiladze, “Russia’s Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response,” *PMC Research Center* (2019): 15.

¹² Irakli Sirbiladze, “Russia’s Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response,” 16.

¹³ E. Bardach-Yalov, “Analyzing Russian Propaganda: Application of Siegfried Kracauer’s Qualitative Content Analysis Method,” *Journal of Information Warfare* 11, no. 2 (2012): 26.

¹⁴ „საქინფორმი“, მითების დეტექტორი, 7 ივნისი, 2017, ნანახია: 9 მარტი, 2022, <https://mythdetector.ge/ka/profiles/saqinphormi/>

¹⁵ Tamar Kintsurashvili, “Anti-Western Propaganda 2020,” *Media Development Foundation* (2021), 22.

რედ, ამ პერიოდში აქვეყნებენ დიდი რაოდენობით სტატიებს. საკვლევი მასალა მოიცავს 191 სტატიას, 128 სტატია ეკუთვნის *საქინფოხმს*, ხოლო 63 – *საქართველოსა და მსოფლიოს*.

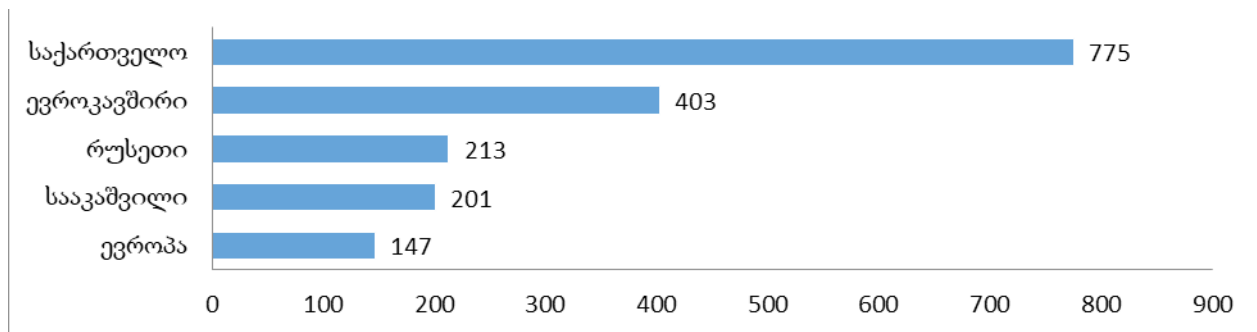
3. კვლევის შედეგები

3.1. საქინფოხმის სტატიებში გამოვლენილი თემები

2021 წლის ყოველი თვის ბოლო კვირის განმავლობაში *საქინფოხმმა* ჯამში 128 სტატია გამოაქვეყნა;¹⁶ თუმცა პროპაგანდისტული ხერხები გამოვლინდა 22 სტატიაში.¹⁷

ვაგრძელებთ რა რაოდენობრივი მონაცემების განხილვას, ამჯერად ყურადღებას გავამახვილებთ სტატიებში ყველაზე ხშირად გამოყენებულ ხუთ სიტყვაზე. ესენია: 'საქართველო', 'ევროკავშირი', 'რუსეთი', 'სააკაშვილი' და 'ევროპა'. 'საქართველო' და 'რუსეთი', ნახსენებია დადებით ან ნეიტრალურ კონტექსტში; ხოლო 'ევროკავშირი', 'სააკაშვილი' და 'ევროპა' ნეგატიურ კონტექსტში. დიაგრამა 3.1 ასახავს სიტყვათა სიხშირეს.

დიაგრამა 3.1: სიტყვების სიხშირე (*საქინფოხმი*)

სტატიებზე დაკვირვებამ გამოავლინა თემები, რომლებიც შეგვიძლია დავაჯგუფოთ შემდეგნაირად:

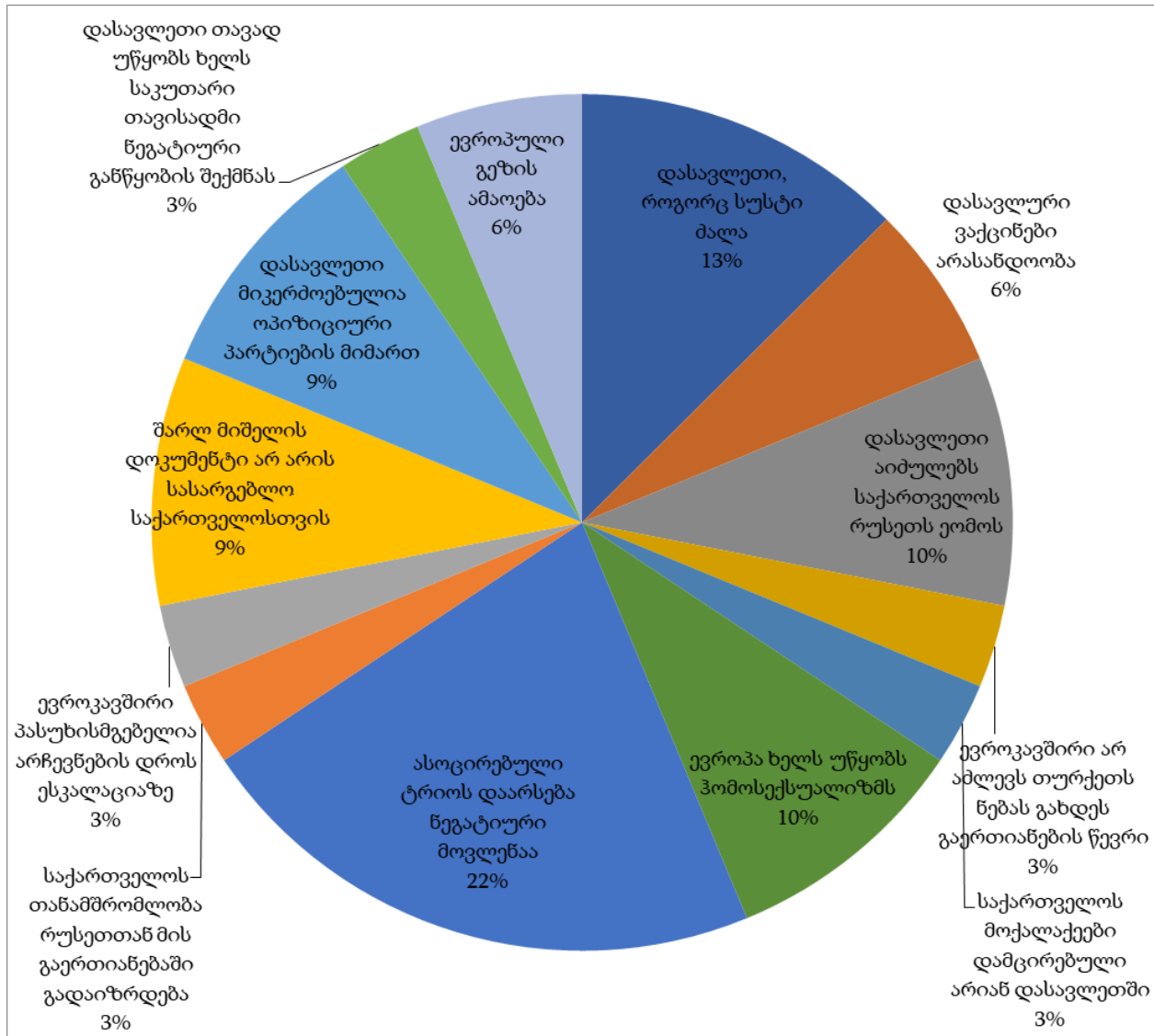
11. დასავლეთი, როგორც სუსტი ძალა
12. დასავლური ვაქცინების არასანდოობა
13. დასავლეთი აიძულებს საქართველოს, რომ რუსეთს ეომოს
14. ევროკავშირი არ აძლევს თურქეთს ნებას, გახდეს გაერთიანების წევრი
15. საქართველოს მოქალაქეები დამცირებული არიან დასავლეთში
16. ევროპა ხელს უწყობს ჰომოსექსუალიზმს
17. ასოცირებული ტრიოს დაარსება ნეგატიური მოვლენაა
18. საქართველოს თანამშრომლობა რუსეთთან საქართველოს გაერთიანებაში გადაიზრდება
19. ევროკავშირი პასუხისმგებელია საქართველოში არჩევნების დროს ესკალაციაზე
20. შარლ მიშელის დოკუმენტი არ არის სარგებლის მომტანი საქართველოსთვის
21. დასავლეთი ავლენს მიკერძოებას ოპოზიციური პარტიების მიმართ საქართველოში
22. დასავლეთი თავად უწყობს ხელს საკუთარი თავისადმი ნეგატიური განწყობის შექმნას საქართველოში
23. ევროპული გზის ამაოება

¹⁶ სტატიების რეალური რაოდენობაა 141, თუმცა 141 სტატიიდან 13 მისაწვდომია ორჯერ.

¹⁷ ასეთი სტატიების რეალური რაოდენობაა 35, თუმცა 13 სტატიის მისაწვდომია ორჯერ.

დიაგრამა 3.2 აჭამებს თითოეული თემის პირობებიდან მარჯვენაზე სახით თემატუხ ჯგუფებთან მიმართებით.

დიაგრამა 3.2: თემების სიხშირე (საქინფორმში)

ანალიზმა 13 თემატური ჯგუფი გამოავლინა. მათ შორის ყველაზე ხშირად გვხვდება ასოცირებული ტრიოს კრიტიკა. იგი წარმოჩენილია როგორც პოლიტიკური მოვლენა, რომელსაც შეუძლია საფრთხე შეუქმნას საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას.¹⁸ მსგავსი ხერხი გამოყენებულია პროექტის დირექტორების დასაკნინებლად.

დანარჩენი თემატური ჯგუფები ემსახურება ევროკავშირის (დასავლეთის), როგორც გავლენის არ მქონე ძალად წარმოჩენას, იმ ნარატივის შემოტანით, რომ იგი ვერ ეხმარება საკუთარ პარტნიორებს და მათ ეპყრობა, როგორც ინსტრუმენტს რუსეთის წინააღმდეგ. მსგავსი ნარატივია გაგრძელებული ვაქცინების შემთხვევაშიც, სადაც დასავლური ვაქცინები გაქილიკებულია და ხაზგასმულია მათი არასანდოობა. აღნიშნულ ტენდენციასთან პარალელურად კი საქართველოს სტაბილური მომავლისთვის პოლიტიკურ ალტერნატივად, ყველა შემთხვევაში, წარმოჩენილია რუსეთი.

უფრო მეტიც, გვაქვს სტატიები, რომლებიც სექსუალური უმცირესობებისა და ოპოზიციური პარტიების მიმართ ევროკავშირის მიკერძოების საკითხს განიხილავენ და ამით ხაზს უსვამენ ევროკავშირის

¹⁸ არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, საქინფორმი, 26 ივლისი, 2021, ნანახია: 5 თებერვალი, 2022, <http://saqinform.ge/news/51566/saqarTvelo-evrokavshiri%3A+wariltva+siyvaruli%2C+dashTa+oden+evro%21+--arno+xidirbegishvili.html>

შეუთავსებლობას საქართველოს სოციალურ რეალობასა და საშინაო საქმეებთან. აღნიშნული თემატიკა გამოყენებულია სხვა ნარატივის გასაძლიერებლადაც, რომლის თანახმადაც, მსგავსი ქმედებებით ევროკავშირი (დასავლეთი) თავად უწყობს ხელს მის მიმართ ნეგატიური აზრის გავრცელებას.

რაც შეეხება უშუალოდ ევროკავშირთან დაკავშირებულ თემებს, გხვდება სტატიები ევროკავშირისა და თურქეთის ურთიერთობაზე. ეს კურსი გაგრძელებულია ევროკავშირისთვის პასუხიმგებლობის დაკისრებით საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ ქაოსზე. ევროპული გეზი წარმოდგენილია, როგორც წამგებიანი მოვლენა. აღნიშნული თემების წამოწევის მთავარი მიზანი კი, ცალსახად, მოსახლეობაში სკეპტიკური დამოკიდებულების გავრცელებაა.

შეჯამების სახით შეიძლება ითქვას, რომ ამ თემების მიზანია ევროკავშირის (დასავლეთის) როლის გაუფასურება და რუსეთის წარმოჩენა, როგორც ევროკავშირის (დასავლეთის) მიერ წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრის გზისა.

3.2 საქინფოჰმის სტატიებში გამოყენებული პროპაგანდისტული ხერხები

3.2.1 ემოციური ენა

პირველი ხერხი წარმოადგენს ემოციურად დატვირთული სიტყვების გამოყენებას. ამ კატეგორიაში გაერთიანებული ლექსიკური ერთეულები ძირითადად ნეგატიურ ასოციაციას იწვევენ. ამ ხერხის პირველი კატეგორია მოიცავს საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობაში მთავარი ფიგურების დახასიათებას (ინდივიდუალიზაცია). მეორე კატეგორია კი არაპირდაპირ და პირდაპირ მითითებებს ევროკავშირზე.

პირველი კატეგორია ეხება ისეთ მნიშვნელოვან ფიგურებს, როგორიცაა: კარლ ჰარცელი (ევროკავშირის ელჩი საქართველოში), შარლ მიშელი (ევროპული საბჭოს პრეზიდენტი), თამარ კინწურაშვილი (მედიის განვითაების ფონდის დირექტორი), სალომე ზურაბიშვილი, მაია სანდუ და ვოლოდიმირ ზელენსკი. კარლ ჰარცელი წარმოდგენილია, როგორც არაკომპეტენტური პირი.¹⁹ თავის მხრივ, შარლ მიშელის მედიაცია შეფასებულია, როგორც საქართველოს სურვილის საწინააღმდეგო მოვლენა,²⁰ რაც რასაკვირველია შარლ მიშელის მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულების გავრცელებას ემსახურება. თამარ კინწურაშვილი ამ ხერხის სამიზნე გახდა თავისი კვლევის სფეროს გამო – ანტი-დასავლური პროპაგანდა საქართველოში. მისი საქმიანობის გაუფერულების მიზნით მისი ანგარიშები მოხსენიებულია როგორც ‘სისულელე’.²¹ ოდნავ განსხვავებული ასახვა შეიმჩნევა პრეზიდენტების შემთხვევაში, ისინი ბათუმის საერთაშორისო კონფერენციის ქრილში არიან წარმოჩენილი.²² მათი ნეგატიური ასახვა იჩონიას მიმართავს ასოცირებული ტრიოსადმი მიძღვლილი კონფერენციისკენ პროექტის ღირებულების დასაკნინებლად (კოდექტივიზაცია).

მეორე კატეგორია მოიცავს ევროკავშირის პირდაპირ და არაპირდაპირ ხსენებას. არაპირდაპირ შემთხვევაში ევრო-ატლანტიკური მიმართულება მოხსენიებულია, როგორც „უცხო ევრო-ატლანტიკური ოჯახი.“²³ ეს ერთი შეხედვით მარტივი გამონათქვამი ამ პოლიტიკური მიმართულებისა და სა-

¹⁹ „თურქეთი არ გაუშვებს საქართველოს ევროკავშირში, ანუ რატომ შეადარა ევროკავშირის ელჩმა ჰარცელმა საქართველო ბალისტიკურ რაკეტას, რომელიც ცაში ვერ აიჭრა – საქინფორმი“, საქინფორმი, 31 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/50888/TurqeTi+ar+gaushvebs+saqarTvelos+evrokavshirshi%2C+anu+ratom+sheadara+evrokavshiris+elchma+arcelma+saqarTvelo+balistikur+raketas%2C+romelic+cashi+ver+aiWra++saqinformi.html>

²⁰ არნო ხიდირბეგიშვილი, „არნო ხიდირბეგიშვილი: რატომ გაფრინდა ვაშაძე კიევში, გახარია კი ვენაში, რატომ იხდის არუთუნაინი უვადო პატიმრობას, სააკიანი კი თავისუფლებაზე“, საქინფორმი, 27 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/52306/arno+xidirebegishvili%3A+ratom+gafrinda+vashaZe+kievshi%2C+gaxaria+ki+venashi%2C+ratom+ixdis+aruTuniani+uvado+patimrobas%2C+saakiani+ki+Tavisuflebasea.html>

²¹ იქვე.

²² არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი, საქინფორმი.

²³ არნო ხიდირბეგიშვილი, „არნო ხიდირბეგიშვილი: ვის მოუწოდა პუტინმა „გააანალიზონ თავისი საქციელი“ და რატომ უბიძგებენ უკრაინასა და საქართველოს რუსეთთან შეარაღებული კონფლიქტისკენ“, საქინფორმი, 27 დეკემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/53435/arno+xidirebegishvili%3A+vis+mouwoda+putinma+%E2%80%99Egaanalizon+Tavisi+saqiceli%E2%80%99C+da+ratom+ubiZgeben+ukrainasa+da+saqarTvelos+ruseTTan+sheiaraRebuli+konfliqtisen.html>

ქართველოს გაუცხოებაზე მინიშნებას ისახავს მიზნად. მეტიც, თავად ევროკავშირი ირონიულადაა დახატული – “საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო!”²⁴ სტატიის სათაურში შესამჩნევია კოდების გადახტვა ახალ და ძველ ქართულ ენას შორის, რაც ემსახურება მკითხველის ყურადღების მიქცევას და იხოიის, როგორც ზეგავლენის საშუალების შემოყვანას.

ემოციური ენის მთავარი ხაზი ეყრდნობა შეუთავსებლობის საკითხის ჩვენებას. სააგენტო ცდილობს, მთავარი ფიგურების ნეგატიური ასახვით შეასუსტოს მათი როლი. ლექსიკური ერთეულები ნეგატიური კონოტაციის მატარებელია, რაც კანტრილის მიერ გამოვლენილ პროპგანდის მახასიათებელს ეხმიანება – სიტყვების ძალა, რაც პროპგანდას ტრიუმფალურს ხდის.²⁵

3.2.2 პოლემიკური ასპექტი

გარდა ენობრივი საკითხებისა, სტატიების ანალიზმა ასევე გამოავლინა – პოდემიკური ასპექტი ‘კა-ხგისა’ და ‘ცუდის’ დაპირისპირების სახით. მსგავსი მაგალითია ევრაზიის კავშირისა და ევროკავშირის შორის განსხვავების ჩვენების მცდელობა: „ევრაზიული კავშირის ქვეყნებში პრიორიტეტი ტრადიციული რელიგიებია, რომლებზეც სექსუალური უმცირესობების პროპგანდა არ პრევალირებს.“²⁶ განსხვავება ნაჩვენებია რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების საკითხით, რაც ზრდის გავლენის მასშტაბს.

ამგვარად, ზემოთ ნახსენებ მაგალითში ‘კა-ხგ’ მოვლენად წარმოდგენილია ევრაზიის კავშირი, ხოლო ‘ცუდად’ – ევროკავშირი.

3.2.3 სუბიექტური არგუმენტაცია

მესამე ხერხი არის მოვლენათა სუბიექტური ასახვა. მსგავსი შემთხვევა ჩვენ მიერ განხილულ სტატიებში დაკავშირებულია მორალურ სტანდარტებთან. კერძოდ, სტატიებში ჰომოსექსუალიზმი გამოცხადებულია ევროკავშირის მთავარ ღირებულებად;²⁷ ლისაბონის ხელშეკრულებაში კი, ევროკავშირის ღირებულებები შემდეგნაირად არის ჩამოყალიბებული – „ადამიანის ღირსებისადმი პატივისცემა, თავისუფლება, დემოკრატია, თანასწორობა, კანონის უზენაესობა და ადამიანის უფლებების პატივისცემა, მათ შორის, უმცირესობებს მიკუთვნებული ადამიანების უფლებებისა.“²⁸ ეს ასპექტი შეიძლება მიუახლოვდეს ხელსაყრელ ფიქციას, რადგან ეყრდნობა არგუმენტს, რომელიც თავად ავტორის მიერ არის შექმნილი მკითხველის დასარწმუნებლად.

ამ ხერხის მაგალითების გაანალიზების შედეგად გამოჩნდა, რომ მედია სააგენტო განზრახ არიდებს თავს სრული სურათის მიწოდებას მკითხველთა შეცდომაში შეყვანის მიზნით.

3.2.4 ლოგიკური მსჯელობის უგულებელყოფა

სტატიებში იდენტიფიცირებული მეოთხე ხერხია დოგიკური მსჯელობის უგულებელყოფა. მაგალითები, რომლებიც ამ კატეგორიაში მოხვდა არ აკმაყოფილებს ლოგიკური ჯაჭვის მიმდევრობის კრიტერიუმს. ეს არის კრემლის პროპგანდის მსგავსი მახასიათებელი, რომელიც კრისტოფერ პოლთან და მირიამ მეთიუსთან დახასიათებულია, როგორც ობიექტუხი ჰედობას მოწყვეტილობა.²⁹

ამ ხერხის ერთ-ერთი მაგალითი ეხება კარლ ჰარცელს. სტატია სვამს კითხვას, რომ კარლ ჰარცელმა შესაძლოა იგულისხმა თურქეთი, როდესაც მან საქართველო შეადარა „ბალისტიკურ რაკეტას, რომელიც ცაში ვერ აიჭრა.“³⁰ ეს კითხვა სათაურშივეა პასუხგაცემული (იგივესიკური შეკითხვა) – „თურქე-

²⁴ არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, საქინფორმი.

²⁵ Handley Cantril, “Propaganda Analysis,” The English Journal 27, no. 3 (1938): 219.

²⁶ არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, საქინფორმი.

²⁷ იქვე.

²⁸ “Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community,” Official Journal of the European Union, December 17, 2007, accessed February 5, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

²⁹ Christopher Paul and Miriam Matthews, 2016, apud Irakli Sirbiladze, “Russia’s Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response”, 16.

³⁰ „თურქეთი არ გაუშვებს საქართველოს ევროკავშირში, ანუ რატომ შეადარა ევროკავშირის ელჩმა ჰარცელმა საქართველო ბალისტიკურ რაკეტას, რომელიც ცაში ვერ აიჭრა – საქინფორმი“, საქინფორმი.

თი არ გაუშვებს საქართველოს ევროკავშირში, ანუ რატომ შეადარა ევროკავშირის ელჩმა ჰარცელმა საქართველო ბალისტიკურ რაკეტას, რომელიც ცაში ვერ აიჭრა.“³¹ მეორე მხრივ, კარლ ჰარცელი თავის გამოსვლაში ბარიერების მიზეზებად ასახელებს „პანდემიასა და გაზრდილ გამოწვევებს რეგიონში“.³² ის არ ასახელებს თურქეთს, როგორც საქართველოს ინტეგრაციის დაბრკოლებას. შესაბამისად, ავტორი იყენებს მტკიცებით წინადადებას ისეთი ფაქტის საჩვენებლად, რომელიც დადასტურებული არ არის.

ამრიგად, *დოგოკუხი მსჯელობის უგულებელყოფის (ობიექტუი ხეალობას მოწყვეტილობა)* მიზანია, მკითხველი დაარწმუნოს ევროინტეგრაციის შეუძლებლობაში.

3.2.5 დიალოგური სტრუქტურა

დიადოგუხი სტრუქტურა პროპაგანდის იმ მახასიათებელთაგანია, რომელსაც ხალხის აზროვნებაზე გავლენის მოხდენა შეუძლია. ამ ხერხის მაგალითები მოიცავს მკითხველისადმი შემდეგ მიმართვებს – „მეგობრებო და არამეგობრებო!“³³ „ერთი მითხარით, რა საჭირო იყო ასოცირებული ტრიოს შექმნა...?“³⁴

მსგავსი კონსტრუქციების მიზანია მკითხველთან მჭიდრო ურთიერთობის შენარჩუნება და იმის ხაზგასმა, რომ *საქინფორმის* მიერ გამოქვეყნებული სტატიები სარგებლის მომტანია ნებისმიერი მკითხველისთვის მიუხედავად ამ უკანასკნელის სიმპათიისა სააგენტოს მიმართ (‘არამეგობრებო’).

3.2.6 ორკესტრირება

ეს კატეგორია, ჩვენს შემთხვევაში, მოიცავს *საქინფორმის*, *სპუტნიკისა* და *ნიუს ფიხონგის* იდენტურ სტატიებს. მაგალითებმა განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ისინი ასახავენ რუსი ოფიციალური პირების პოზიციას.³⁵

უფრო მეტიც, *ნიუს ფიხონგი* ითვლება აქტიურ მოთამაშედ დებინფორმაციის გავრცელებაში.³⁶ *სპუტნიკი* კი ფინანსდება და იმართება რუსეთის მიერ.³⁷ როგორც ჩანს, მედია სააგენტო ეყრდნობა პრო-რუსულ მედია საშუალებებს.

სხვა მედია სააგენტოებზე დაყრდნობის ფაქტის შემჩნევა გვეხმარება არა მხოლოდ წყაროს იდენტიფიცირებაში, არამედ, თეორიულ დონეზე, იგი გვაჩვენებს *თეთხი პოპაგანდის* ნიშნებს – პროპაგა-

³¹ იქვე.

³² „ევროკავშირის ელჩის, კარლ ჰარცელის მისასალმებელი სიტყვა საქართველოს მთავრობისა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმის ერთობლივ კონფერენციაზე“, ევროკავშირის დელეგაცია საქართველოში, 27 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, https://eeas.europa.eu/delegations/angola/99151/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A9%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9A%E1%83%B0%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%AA%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%98%E1%83%A2%E1%83%A7%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1%E1%83%9B%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%90%E1%83%A6%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%97_ka

³³ არნო ხიდირბეგიშვილი, „არნო ხიდირბეგიშვილი: რუსული პური კარგია, რუსული ვაქცინა – ცუდი!“, საქინფორმი, 30 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/50194/arno+xidirbegishvili%3A+russuli+puri+kargia%2C+russuli+vaqcina+-+cudi%3F%21.html>

³⁴ არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, საქინფორმი.

³⁵ „სერგეი ლავროვი: არამეგობრული სახელმწიფოების სიაში ქვეყნებს განურჩევლად არ შევიყვანთ“, საქინფორმი, 29 აპრილი, 2021, ნანახია: 12 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/50548/sergei+lavrovi%3A+aramegoburuli+saxelmwifoebis+siashi+qveynebs+ganurchevlad+ar+sheviyvanT.html>

³⁶ იაკობ ლაჩაშვილი და სხვანი, „პრორუსული და ანტიდასავლური დებინფორმაციისა და პროპაგანდის წლიური ანგარიში“, საქართველოს რეფორმების ასოციაცია (2020): 53.

³⁷ “Report: RT and Sputnik’s role in Russia’s Disinformation and Propaganda Ecosystem,” U.S. Department of State, January 20, 2022, accessed March 12, 2022, <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>

ნდა, რომელიც მომდინარეობს ნაცნობი წყაროდან.³⁸ შემდგომში ეს ფენომენი გაიგივებული იქნება ცნებასთან კრემლის პროპაგანდაში – დაბეჭდვების შექმნა, რამდენიმე მედია სააგენტოს ერთი მიზნისთვის გამოყენების გამო.³⁹

ამრიგად, მედია სააგენტო ეყრდნობა პრო-რუსულ მედია კომპანიებს და ერთდროულად ავლენს ოპოზიციურ ძალებს, თეთრი პოპაგანდისა და დაბეჭდვების შექმნის შემთხვევებს.

3.2.7 მიზანმიმართული სტრუქტურა

ეს ხერხი აღწერს ისეთ მოვლენებს, რომლებიც გარკვეულ მიზანს ემსახურება. ზემოთ ხსენებული მაგალითებიც ამ მხრივ საყურადღებოა. თეორიულ დონეზე, ეფექტი მიიღწევა *ჰაციონადუხი პოპაგანდით* – ინფორმაცია ზუსტია (ასახულია რუსი ოფიციალური პირების ინტერვიუ), თუმცა, გამოყენებულია კონკრეტული მიზნის მისაღწევად.⁴⁰ ამ შემთხვევაში მიზანი არის რუსი ოფიციალური პირების პოზიციის პოპულარიზაცია საქართველოში.

3.2.8 ფოტომონტაჟი

სტატიების ანალიზმა გამოავლინა ფოტოების, როგორც პროპაგანდის ხერხად გამოყენების მაგალითები. აღნიშნული, მაგალითად, ჩანს სტატიაში, რომელიც ასოცირებულ ტრიოს ეძღვნება. კონფერენციის მონაწილეთა ფოტო ჩასმულია ორნამენტით გაფორმებულ ძველმოდურ ჩარჩოში⁴¹ პროექტისადმი ირონიის გასაძლიერებლად და განზრახული გზავნილის ვიზუალურად გასაძლიერებლად (იხ. **სურათი 3.1** დანართში).

3.2.9 ე.წ. მასკიროვკა

სტატიები, ასევე, შეიცავენ კრემლის პროპაგანდის ხერხს – ე.წ. „მასკიროვკა“ (ოსტატური ტყუილი).

მსგავსი მახასიათებელი ვლინდება, მაგალითად, მედიის განვითარების ფონდის ანგარიშის ანტი-დასავლური პროპაგანდის შესახებ სტატიაში.⁴² *საქინფორმი* არ აღნიშნავს, რომ აღნიშნულ ანგარიშში თვითონ არის პროპაგანდის ერთ-ერთ მთავარ წყაროდ ნახსენები.⁴³ *საქინფორმი* ეყრდნობა არა მედიის განვითარების ფონდის ანგარიშს, არამედ სივილ ჯოხჯიას სტატიას, თუმცა, კონტექსტი სივილ ჯოხჯიასთვის განსხვავებულია, რადგან იგი საერთოდ არ არის ნახსენები ანგარიშში. აღნიშნული ხერხი ემსახურება ინფორმაციის დამალვას.

3.2.10 სათაურით მანიპულაცია

თეორიულ ჩარჩოში აღწერილი ხერხების გარდა სტატიებში გამოვლინდა დამატებითი მახასიათებლებიც.

პირველი თავისებურებაა *სათაუხით მანიპულაცია*. მაგალითად, სააგენტო კარლ ჰარცელის სიტყვით გამოსვლის გამოქვეყნებისას სათაურად იყენებს – „კარლ ჰარცელი – საქართველოს ყველაფერი აქვს ცაში ასაქრელად, თუმცა, გარკვეული რაოდენობა ქვის ნატეხებისა კვლავაც რჩება საფრენ ბილიკზე“.⁴⁴ იმავე გამოსვლაში ჰარცელმა განაცხადა, რომ „საქართველოს ევროპული გზა მყარ საფუძველზე შენდება“.⁴⁵ ნაცვლად ნეიტრალური სათაურისა ან ნახსენები ციტატისა, ავტორმა შექმნა შთაბეჭდილება, რომ საქართველოს აქვს მრავალი ბარიერი ევროინტეგრაციის გზაზე და იმის ხაზგასმა, რომ

³⁸ Gareth S. Jowett and Victoria O'Donnell, *Propaganda and Persuasion*, 17.

³⁹ John B. Whitton, „Cold War Propaganda“, 151.

⁴⁰ Jaques Ellul, trans., *Propaganda The Formation of Men's Attitudes*, 79.

⁴¹ არნო ხიდირბეგიშვილი, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღტვა სიყვარული, დაშთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, საქინფორმი.

⁴² „მედიის განვითარების ფონდი: საქართველოში ანტიდასავლური პროპაგანდა მომძლავრდა“, საქინფორმი, 24 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <http://saqinform.ge/news/52290/mediis+ganviTarebis+fondi%3A+saqarTvelo shi+antidasavluri+propaganda+momZlavrda+.html>

⁴³ Tamar Kintsurashvili, „Anti-Western Propaganda 2020“, 21.

⁴⁴ „კარლ ჰარცელი – საქართველოს ყველაფერი აქვს ცაში ასაქრელად, თუმცა გარკვეული რაოდენობის ქვის ნატეხებისა კვლავაც რჩება საფრენ ბილიკზე“, Saqinformi, May 28, 2021, accessed March 13, 2022, <http://saqinform.ge/news/50877/karl+arceli+saqarTvelos+yvelaferi+aqvs+cashi+asaWrelad%2C+Tumca+garkveuli+raodenobis+qvis+natexebis+a+kvlavac+rcheba+safren+bilikze.html>

⁴⁵ იქვე.

ეს სიტყვები ეკუთვნის კარლ ჰარცელს (ევროკავშირის ელჩს საქართველოში) ზრდის იმედგაცრუებას.

ამგვარად, ამ ხერხის მთავარი მიზანი არის მკითხველის შეცდომაში შეყვანა პირველადი მცდარი მთაბეჭდილების შექმნით.

3.2.11 სტატიების სიმრავლე

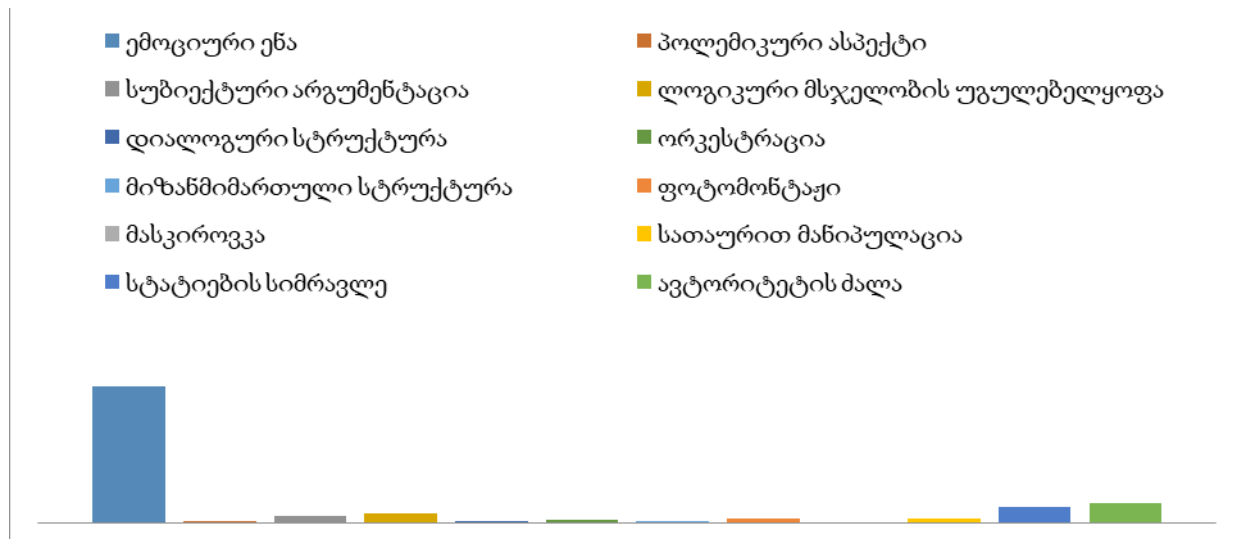
პროპაგანდის გავრცელების დამატებით ხერხს, ასევე, წამოადგენს პროპაგანდისტული მახასიათებლების მატარებელი სტატიების ორჯერ განთავსების ტენდენცია. მსგავსი ხერხი ზრდის იმ სტატიების ნახვის ალბათობას, რომლებიც სუბიექტურ ინფორმაციას შეიცავს.

3.2.12 ავტორიტეტის ძალა

მოცემული ხერხი მოიცავს სტატუსის მქონე პირზე დაყრდნობას. ეს ეფექტი მიიღწევა *საქინფოხმი*-სა (თავად მედია სააგენტო) და არნო ხიდირბეგიშვილის (მთავარი რედაქტორი) სათაურში ხსენებით. მეტიც, სტატიები შეიცავს სპეციალურ მითითებას, რომ ისინი ეკუთვნის მთავარ რედაქტორს. სათაურში მათი ხსენების მიზანია, მიიზიდოს დიდი რაოდენობით მკითხველი, რადგან ხალხი ადვილად იჯერებს მასზე სტატუსით მაღლა მდგომისგან მომავალ ინფორმაციას.⁴⁶

შეჯამების სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ საქინფორმმა გამოიყენა 12 პროპაგანდისტული ხერხი. აქედან 8 წარმოადგენდა ზოგადი პროპაგანდის მახასიათებელს, 2 – კრემლის პროპაგანდისას, ხოლო 3-ის იდენტიფიცირება მოხდა დამატებით. დიაგრამა 3.3 აჯამებს გამოვლენილ ხერხთა სიხშირეს.

დიაგრამა 3.3: პროპაგანდისტული მახასიათებლები და მათი სიხშირე (საქინფოხმი)

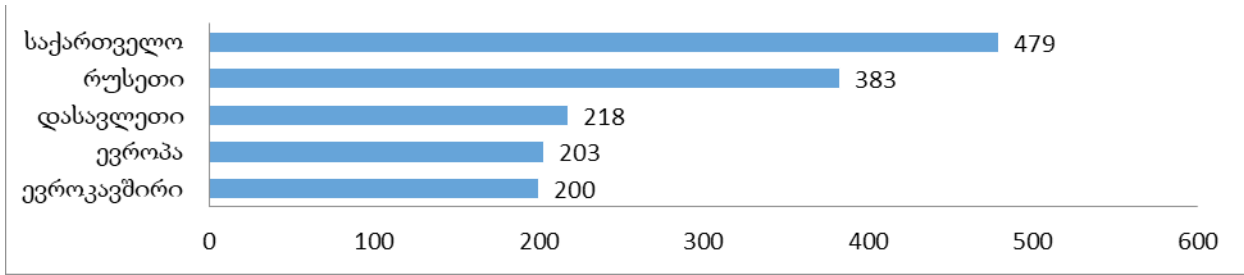

3.3. საქაჩოველოსა და მსოფლიოს სტატიებში გამოვლენილი თემები

ყოველი თვის ბოლო კვირის განმავლობაში სააგენტომ ჯამში 63 სტატია გამოაქვეყნა. პროპაგანდისტული მახასიათებლები გამოვლინდა 59 სტატიაში.

რაც შეეხება სიტყვათა სიხშირეს, ყველაზე ხშირად გამოყენებული ხუთი სიტყვაა: 'საქართველო', 'რუსეთი', 'დასავლეთი' და 'ევროკავშირი'. პირველ ორი წარმოჩენილია დადებითად და ნეიტრალურად. 'ევროკავშირი' წარმოდგენილია უარყოფითად და ნეიტრალურად, ხოლო 'ევროკავშირი' და 'დასავლეთი' – უარყოფით კონტექსტში. სიტყვების სიხშირე გვეხმარება არამხოლოდ რაოდენობრივ მონაცემებზე დაკვირვებაში, არამედ, სააგენტოს მთავარი ტენდენციის გამოვლენაში (თემებთან ერთად). კერძოდ, 'საქართველო' წარმოჩენილია როგორც 'ევროპის', 'ევროკავშირისა' და 'დასავლეთის' პოლიტიკური მსხვერპლი; 'რუსეთი' კი როგორც ძალა, რომელსაც შეუძლია 'საქართველოს' მათგან დახსნა. დიაგრამა 3.4 აჯამებს სიტყვათა გამოყენების სიხშირეს.

⁴⁶ Handley Cantril, "Propaganda Analysis", 219-220.

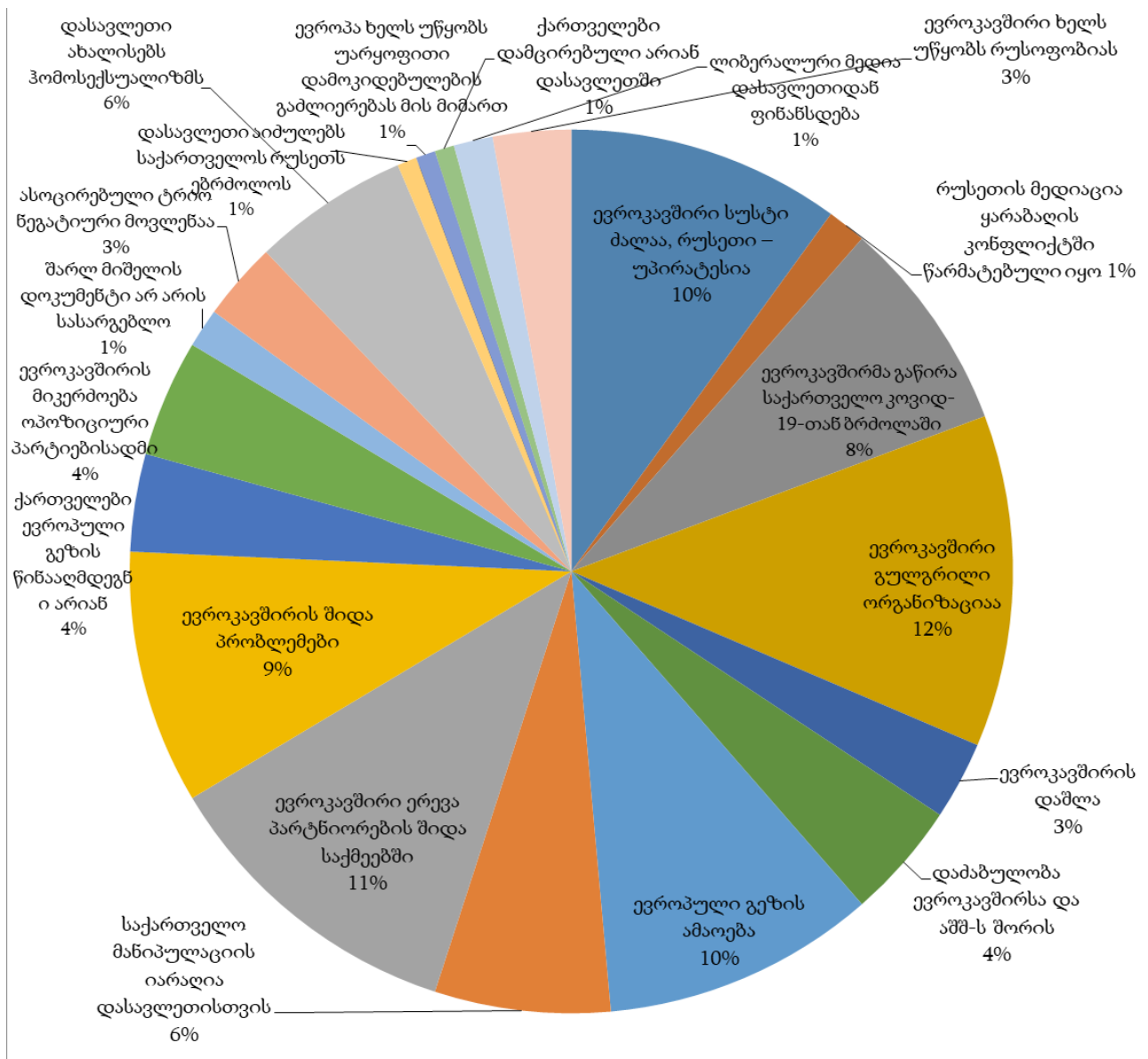
დიაგრამა 3.4 სიტყვების სიხშირე (საქართველო და მსოფლიო)

სტატიებში გამოვლენილი მთავარი თემები შეგვიძლია დავაჯგუფოთ შემდეგნაირად:

1. ევროკავშირი (დასავლეთი) სუსტი ძალაა, რუსეთი – ძლიერი
2. რუსეთის მედიაში მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტში წარმატებული იყო
3. ევროკავშირმა განირა საქართველო კოვიდ-19-თან ბრძოლაში
4. ევროკავშირი გულგრილი ორგანიზაციაა
5. ევროკავშირის დაშლა
6. დაძაბულობა ევროკავშირსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის
7. ევროპული გეზის ამაოება
8. საქართველო, როგორც მანიპულაციის იარაღი დასავლეთისთვის
9. ევროკავშირი (დასავლეთი) ერევა თავისი პარტნიორების შიდა საქმეებში
10. ევროკავშირის შიდა პრობლემები
11. ქართველები ევროპული გეზის წინააღმდეგნი არიან
12. ევროკავშირის მიკერძოება ოპოზიციური პარტიებისადმი
13. შარლ მიშელის დოკუმენტი არ არის სასარგებლო საქართველოსთვის
14. ასოცირებული ტრიოს შექმნა ნეგატიური მოვლენაა
15. დასავლეთი ახალისებს არატრადიციულ ოჯახს/სექსუალურ ორიენტაციას
16. დასავლეთი აიძულებს საქართველოს, რომ ებრძოდეს რუსეთს
17. ევროპა ხელს უწყობს უარყოფითი დამოკიდებულების გაძლიერებას მის მიმართ
18. ქართველები დამცირებული არიან დასავლეთში
19. ლიბერალური მედია დასავლეთიდან ფინანსდება
20. ევროკავშირი (დასავლეთი) ხელს უწყობს რუსოფობიის გაღვივებას საქართველოში

დიაგრამა 3.5 აჯამებს საქართველოსა და მსოფლიოს თემების პირობებს.

დიაგრამა 3.5: თემების სიხშირე (საქართველო და მსოფლიო)

როგორც დიაგრამა აჩვენებს, საქართველო და მსოფლიოში გამოავლინა 20 თემატური ჯგუფი. მათ შორის, „ევროკავშირი არის გულგრილი ორგანიზაცია“ იკავებს პირველ ადგილს. საერთაშორისო დონეზე, ეს თემა ილუსტრირებულია ევროკავშირის დადანაშაულებით ბალკანური სინდრომის კონტექსტსა და იუგოსლავიის კონფლიქტში. საქართველოსთან მიმართებით გულგრილობა ნაჩვენებია ვაქცინისა და აგვისტოს ომის კუთხით. მსგავსი თემები ხელს უწყობს ევროკავშირის მიმართ უნდობლობის გაძლიერებას.

სხვა თემები გამოხატულია სექსუალური უმცირესობებისა და საქართველოს წარმოჩენით ევროკავშირის (დასავლეთის) ფარად რუსეთის წინააღმდეგ. აღწერს რა ამ მოვლენებს, სააგენტო ხატავს რუსეთს, როგორც ძალას, რომელსაც შეუძლია საქართველოს დაეხმაროს საერთაშორისო არენაზე წარმატების მიღწევაში.

სააგენტო დამატებით ხაზს უსვამს ევროკავშირის შიდა პრობლემებს და მისი დაშლის საფრთხეს იმის საჩვენებლად, რომ ევროკავშირში განეწიანება დროებითი, უპერსპექტივო მოვლენაა. მეტიც, ევროკავშირის მხარეების არჩევაში დადანაშაულებითა და ევროკავშირთან დაკავშირებული დოკუ-

მენტების გაუფასურებით, სააგენტო აჩვენებს კონტრასტს ევროკავშირსა და საქართველოს შორის.

ყველა ასპექტის გათვალისწინებით, ზემოთ ხსენებული თემები ევროკავშირის საკუთარ სარგებელზე კონცენტრირებულ ძალად წარმოჩენას ემსახურება. ამის პარალელურად, სტატიების მიზანია, წარმოაჩინოს რუსეთი, როგორც საქართველოს პოლიტიკურ და სოციალურ რეალობასთან შესაბამისობაში მყოფი ძალა.

3.4 პროპაგანდის ხერხები საქართველოსა და მსოფლიოს სტატიებში

3.4.1 ემოციური ენა

ემოციურად დატვირთული სიტყვები ორ კატეგორიას ავლენს. პირველი კატეგორია მთავარ პოლიტიკურ ფიგურებს შეეხება. მეორე კატეგორია კი იმ კონსტრუქციებს მიემართება, რომლებშიც ევროკავშირის პირდაპირ და ირიბად ხსენება გვხვდება.

პირველი კატეგორია, ჩვენს შემთხვევაში, ეხება კრისტიან დანიელსონს (ევროკავშირის სამეზობლო და გაფართოების მოლაპარაკების დირექტორი), შარლ მიშელსა და კარლ ჰარცელს. კრისტიან დანიელსონზე არაერთხელ არის აღნიშნული, რომ იგი უხეშად ერევა საქართველოს საშინაო საქმეებში.⁴⁷ შარლ მიშელი წარმოდგენილია, როგორც გარეშე აქტორი, რომელიც ქართველ პოლიტიკოსებს პოლიტიკური ქცევის წესებს კარნახობს.⁴⁸ ჰარცელი კი წარმოჩენილია უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეების დანიშვნის კონტექსტში,⁴⁹ რათა ხაზი გაესვას მის ჩარევას საქართველოს საშინაო საქმეებში.

მეორე კატეგორია მოიცავს ევროკავშირზე პირდაპირ და არაპირდაპირ მითითებებს. ევროკავშირი ნაჩვენებია, როგორც იმედგაცრუების წყარო ქართველი ხალხისთვის, განსაკუთრებით, აგვისტოს ომის დროს; საქართველო მოხსენიებულია, როგორც ევროკავშირის 'ტყვე'.⁵⁰ ეს ვარაუდი, ასევე, განმტკიცებულია შემდეგი მაგალითით – დასავლური ორიენტაცია არის „პერმანენტული მარცხის, მუდმივი იმედგაცრუებისა და დაუსრულებელი ჯოჯოხეთის გზა...“⁵¹ დასავლეთი „ყველაფერს ყიდულობდა [საქართველოში]“.⁵² ბოლო მაგალითი განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა. ავტორს შემოჰყავს ქართველი მწერლის ნიკო ლორთქიფანიძის მინიატურა – „საქართველო იყიდება“⁵³, ჩაფიქრებული მიზნის ეფექტის გასაძლიერებლად (აღუზია).

ამრიგად, ემოციური ენა აკრიტიკებს ევროკავშირს (დასავლეთს) ქართველებისთვის ერთ-ერთი ყველაზე სენტიმენტალური (აგვისტოს ომი) საკითხის გამოყენებით. ენობრივი ერთეულები ნეგატიური დატვირთვისაა.

⁴⁷ ბესო ბარბაქაძე, „დასავლეთი ცდილობს, ქართველ ხალხს ხელისუფლებაში კვლავ „ნაციონალური მოძრაობა“ ჩაუდოს გუგულის კვერცხით“, საქართველო და მსოფლიო, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/dasavleti-cdilobs-qartvel-xalxs-nacionalebi/>

⁴⁸ ბესო ბარბაქაძე, „ქართველი პოლიტიკოსები ბჭობდნენ და შარლ მიშელი იცინოდაო“, საქართველო და მსოფლიო, 27 ივლისი, 2021, ნანახია: 15 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%9e%e1%83%9d%e1%83%9a%e1%83%98%e1%83%a2%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%9d%e1%83%a1%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%91%e1%83%ad/>

⁴⁹ არმან სანბელიძე, „პურის ნატეხი მაინც მიაწოდეთ სამართალს“, საქართველო და მსოფლიო, 30 ნოემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%9e%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%a2%e1%83%94%e1%83%ae%e1%83%98-%e1%83%9b%e1%83%90%e1%83%98%e1%83%9c%e1%83%aa-%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%90%e1%83%ac%e1%83%9d/>

⁵⁰ ვალერი კვარაცხელია, „აი, ესა ვართ დღევანდელი ქართველები!“, საქართველო და მსოფლიო, 28 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%90%e1%83%98-%e1%83%94%e1%83%a1%e1%83%90-%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97-%e1%83%93%e1%83%a6%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%a5%e1%83%90/>

⁵¹ ვალერი კვარაცხელია, „ქართველები დასავლეთის ტყვეობაში“, საქართველო და მსოფლიო, 24 თებერვალი, 2021, ნანახია: 10 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a2%e1%83%a7/>

⁵² ვალერი კვარაცხელია, „დამნაშავეთა სახელმწიფო“, საქართველო და მსოფლიო, 26 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%9b%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%a8%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%90-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%ae%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%9b%e1%83%ac%e1%83%98%e1%83%a4%e1%83%9d/>

⁵³ იქვე.

3.4.2 პოლემიკური ასპექტი

სააგენტოს სტატიებში პოლემიკური ასპექტი მიიღწევა 'კახისა' და 'ცუდის' დაპირისპირებით. მაგალითად, რუსეთთან მიმართებით აღნიშნულია, რომ იგი "უფრთხილდება ზნეობას", ხოლო ევროპა წარმოდგენილია კონტინენტად, რომელმაც „ტაშით მიიღო „ცნობა“ ღმერთის გარდაცვალების შესახებ...“⁵⁴ ეს დაპირისპირება მიღწეულია რელიგიური მოტივით, რაც დიდი ალბათობით გავლენას მოახდენს მკითხველზე.

შესაბამისად, საქართველოსა და მსოფლიოს სტატიებში 'კახი' მხარე არის რუსეთი, ხოლო 'ცუდი' – ევროპა.

3.4.3 სუბიექტური არგუმენტაცია

სუბიექტური არგუმენტაცია სააგენტოს მიერ ერთ-ერთი ხშირად გამოყენებული ხერხია. იგი განსაკუთრებით გამოიყენება ბრექსიტთან მიმართებით. სააგენტო ამ საკითხს წარმოაჩენს, როგორც ევროკავშირის სისუსტეს.⁵⁵ თუმცა, არ არის ნახსენები რა შედეგი აქვს/ექნება ბრექსიტს დიდ ბრიტანეთზე, მაშინ, როცა არაერთმა კვლევამ აჩვენა ბრექსიტის უარყოფითი გავლენა ბრიტანეთზე 'რეგიონულ', 'სექტორულ', 'გენდერულ', 'საგანმანათლებლო', 'სიღარიბის' და 'თანასწორობის' კუთხით.⁵⁶ ეს ხერხი გამოყენებულია იმის საჩვენებლად, რომ ერთ-ერთი ძლიერი სახელმწიფოს გაერთიანებიდან გასვლამ ევროკავშირს დიდი პრობლემა შეუქმნა.

ამგვარად, სააგენტო სუბიექტური არგუმენტაციას იყენებს მაშინ, როცა ევროკავშირის ხელთ არსებული არგუმენტები მთლიან სურათს ცვლის.

3.4.4 ლოგიკური მსჯელობის უგულებელყოფა

საქართველოსა და მსოფლიოს სტატიებში არაერთხელ შეინიშნება ლოგიკური მსჯელობიდან გადახვევა. მაგალითად, სააგენტოს მტკიცებით, ყოფილი პრემიერ-მინისტრი გიორგი გახარია შეიძლებოდა ვლადიმერ პუტინს შეხვედროდა, მაგრამ „დასავლეთმა აიძულა ჩვენი პრემიერი, სიტყვით გამოსულიყო და რუსეთი გაეკრიტიკებინა. შეხვედრა ჩაიშალა...“⁵⁷ სხვა წყაროების თანახმად, ორ ოფიციალურ პირს შორის შეხვედრა არც განიხილებოდა.⁵⁸ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს სტატია ვაქცინაციას ეხება, თუმცა, პოლიტიკურ თემებსაც მიმოიხილავს. ამგვარად, ტექსტი ზედმეტად ინფორმაციულია. იგი, ასევე, ავლენს ედუარდ ლუკასისა და ბენ ნიმოს მიერ იდენტიფიცირებულ კრემლის პროპაგანდის მახასიათებელს – მთავარი საკითხიდან გადახვევა.⁵⁹

ამ ხერხის კვალი, ასევე, შეიმჩნევა ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს გაიგივებით. კერძოდ, სტრასბურგის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება პრეზერვატივის მწარმოებელი ქართული კომპანიის შესახებ მიწერილია ევროკავშირისთვის.⁶⁰ სტრასბურგის სასამართლო არის

⁵⁴ ზურაბ ცუცქერიძე, „ბაძვით მორცხვიც გაურცხვდება“, საქართველო და მსოფლიო, 27 იანვარი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%91%e1%83%90%e1%83%ab%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%97-%e1%83%9b%e1%83%9d%e1%83%a0%e1%83%aa%e1%83%ae%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%aa-%e1%83%92%e1%83%90%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%aa%e1%83%ae%e1%83%95%e1%83%93/>

⁵⁵ ბესო ბარბაქაძე, „საქართველო – ნაცრის საჩხრეკი ჯიბი დასავლეთის ხელში“, საქართველო და მსოფლიო, 23 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%9d-%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%aa%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a9%e1%83%ae%e1%83%a0/>

⁵⁶ Kitty Stewart, March 14, 2022, "Who will suffer most from Brexit? Effects by region, sector, skill level and income group," LSE Blog, May 13, 2019, <https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/who-will-suffer-most-from-brexit/>

⁵⁷ ბესო ბარბაქაძე, „ხელისუფლებაც, გამოაქვეყნეთ ჩინური ვაქცინის ოფიციალური ფასი და ისიც, რამდენს ვიხდით ჩვენ!“, საქართველო და მსოფლიო, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/xelisufleba-v-gamoaqveket-chinuri-vaqcinis-fasi/>

⁵⁸ შოთა ტყეშელაშვილი, „მაია ცქიტიშვილი: გახარია-პუტინის შეხვედრა არ მზადდება და არ განიხილება“, ბიზნეს მედია საქართველო, 22 ოქტომბერი, 2019, ნანახია: 11 მარტი, 2022, <https://bm.ge/ka/article/maia-cqitishvili-gaxaria-putinis-shexvedra-ar-mzaddeba-da-ar-ganixileba/42286/>

⁵⁹ Edward Lucas and Ben Nimmo, 2015, apud Irakli Sirbiladze, "Russia's Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response", 16.

⁶⁰ ეკა ნასყიდაშვილი, „ლევან ჩაჩუა: მიმიფრთხელება სტრასბურგის სასამართლოსთვისაც, იმ მოსამართლისთვისაც, რომელმაც ეს გადაწყვეტილება მიიღო, იმ ფულის მონებისთვისაც, რომლებიც სტრასბურგში "აიისას" იცავდნენ“, საქართველო და მსოფლიო, 27 ივლისი, 2021, ნანახია: 15 მარტი, 2022,

ევროპის საბჭოს სასამართლო, რომელიც განსხვავებული ორგანიზაციაა. იმ შემთხვევაშიც, თუ მკითხველი მოინდომებს ინფორმაციის სიზუსტის გადამოწმებას მას შეიძლება ევროპის საბჭო აერიოს ევროკავშირის ინსტიტუტებში – ევროპული საბჭო და ევროკავშირის საბჭო. შესაბამისად, მკითხველმა შეიძლება ეს გადაწყვეტილება ევროკავშირის მიაწეროს (აგიტაციის პირობაა).

მოკლედ რომ ვთქვათ, დოკუმენტი მსჯელობის უგულებელყოფა (ობიექტუი ჰეაღობას მოწყვეტილობა) სააგენტოს მიერ გამოყენებულია მკითხველის დასაბნევა და შეცდომაში შესაყვანად.

3.4.5 დიალოგური სტრუქტურა

ანალიზმა, ასევე, გამოავლინა ხერხი, რომელიც გამოიყენება მკითხველთან მეტი კავშირის შესაწარმუნებლად. ეს მიზანი მიიღწევა შემდეგი გამოთქმებით – „იცით ეს რას ნიშნავს [მკითხველებო]?“⁶¹ მსგავსი კონსტრუქციების დანიშნულებაა ჩართოს მკითხველი პროცესში და გაზარდოს ზემოქმედების სფერო მიმანიშნებელი და შემაჯამებელი კითხვების დასმით.

ამ ხერხის მეორე ნაწილი მოიცავს ფორმალუბის წაშლას – „მარტივად აგისხნით, როგორ კეთდება ფული ჩვენს ხარჯზე.“⁶² ეს მაგალითი ხაზს უსვამს ავტორის, როგორც ობიექტური ინფორმაციის მიმწოდებლის როლს. ავტორი იყენებს კუთვნილებით ნაცვალსახელს „ჩვენი“ ავტორისა და მკითხველის გასათანაბრებლად. მოცემული ტაქტიკა გამოიყენება აუდიტორიის ნდობის მოსაპოვებლად.

ამგვარად, დიალოგური სტრუქტურის მთავარი მიზანია მკითხველის ჩართულობა სტატიის მსვლელობისას და ავტორის, როგორც მკითხველისთვის ზუსტი ინფორმაციის მიმწოდებლის ძალისხმევის ხაზგასმა.

3.4.6 მიზანმიმართული სტრუქტურა

მედია სააგენტოს სტატიები გარკვეულ მიზანს ემსახურება. მსგავსი მაგალითები მოიცავს ევროკავშირის შიდა პრობლემების ჩვენებას. ავტორი ევროკავშირის სასტიკ ძალად წარმოჩენას ძირითადად სათაურით ცდილობს – „ევროკავშირი უნგრეთს ვერ დააშანტაჟებს“,⁶³ ორიგინალი სტატიის სათაური ჟღერს შემდეგნაირად: “AP ინტერვიუ: უნგრეთი ერთგული რჩება სადავო ლგბტ კანონისადმი”.⁶⁴ სააგენტო ცდილობს, უჩვენოს მკითხველს, თუ როგორ ნეგატიურად მოქმედებს ევროკავშირი უნგრეთზე (წევრ ქვეყანაზე).

3.4.7 ორკესტრირება

განალიზებული პერიოდის მანძილზე, საქართველო და მსოფლიო დაეყრდნო 14 რუსულ მედია სააგენტოს, როგორებიცაა: ვზგლიადი, იზვესტია, ჩაშა თუდუი, იაჩექსი, სტახაგეიური კუდგუხის ფონდი, პოდიგნავიგატოხი, ნასპხავდი, ჩია-ნოვოსტი, პხავდო ხუბი, ჰეგნუმი, ევჩაზია დეიდი, დადმა ნიუსი, ნიუს ფიონტი და ცაჩგადი.

e1%83%94%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9c-%e1%83%a9%e1%83%90%e1%83%a9%e1%83%a3%e1%83%90-%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%a4%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%ae%e1%83%94%e1%83%91/

⁶¹ ჯაბა ჟვანია, „ნანა კაკაბაძე: საქართველოს მიმართ დემოკრატიის სახელით უკვე ღიად ხორციელდება ორმაგი სტანდარტის პოლიტიკა, რომელიც რეალურად გაცხადებული კოლონიალიზმია“, საქართველო და მსოფლიო, 24 თებერვალი, 2021, ნანახია: 10 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%90-%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%91%e1%83%90%e1%83%ab%e1%83%94-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a-3/>

⁶² ბესო ბარბაქაძე, „ხელისუფლებაც, გამოაქვეყნეთ ჩინური ვაქცინის ოფიციალური ფასი და ისიც, რამდენს ვიბდით ჩვენ!“, საქართველო და მსოფლიო.

⁶³ გიორგი გაჩეჩილაძე, „ევროკავშირი უნგრეთს ვერ დააშანტაჟებს“, საქართველო და მსოფლიო, 28 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%a0%e1%83%9d%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%a8%e1%83%98%e1%83%a0%e1%83%98-%e1%83%a3%e1%83%9c%e1%83%92%e1%83%a0%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%a1-%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%a0/>

⁶⁴ Justin Spike, “The AP Interview: Hungary committed to contentious LGBT law,” Associated Press, September 24, 2021, accessed March 16, 2022, <https://apnews.com/article/immigration-united-nations-general-assembly-coronavirus-pandemic-business-health-d19fb1eb2772478da1206fb5d982b6c7>

საჭიროა ხსენებული სააგენტოების მოკლე დახასიათება. ვზგდიადი,⁶⁵ იზვესტია,⁶⁶ ჰაშა თუდეი,⁶⁷ იაიჟესი,⁶⁸ ნასპიხადი,⁶⁹ პოლიტგრაფიკა,⁷⁰ პიხავრო ხუბი,⁷¹ ჰია ნოვოსტი,⁷² ჰეგნუმი,⁷³ სტაგეგი-უდი კუდგუხის ფონდი,⁷⁴ ევიაზია დეიდი,⁷⁵ დადმა ნიუსი⁷⁶ და ცაიხვადი⁷⁷ პრო-რუსული სააგენტოებია. ამგვარად, საქართველო და მსოფლიო ეყრდნობა რუსულ წყაროებს, რომლებიც აქტიურად არიან ჩართული რუსეთის პოზიციის მხარდაჭერაში ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ეს მოვლენა ავლენს თეთხი პიოპაგანდისა და დაბიკოდების შექმნის მახასიათებლებს.

საქართველო და მსოფლიო გამოავლინა თეთხი პიოპაგანდის, ოიკესიიხებისა და დაბიკოდების შექმნის მაგალითები, როგორც ხერხების კომბინაცია, რაც მიუთითებს მის კოორდინირებულ ქმედებაზე სხვა პრო-რუსულ სააგენტოებთან.

3.4.8 ფოტო/კარიკატურა

სააგენტო აქტიურად იყენებს ფოტოებსა და კარიკატურებს სასურველი მიზნის მისაღწევად. მაგალითად, ევროკავშირის დაშლისადმი მიძღვნილ სტატიაში ასახულია ევროკავშირის გახეული დროშა⁷⁸ (იხ. სურათი 3.2 დანართში). ფოტოს მიზანი ცალსახაა, მკაფიოდ აჩვენოს ევროკავშირის დაშლის პროცესი.

ასევე, გვაქვს კარიკატურა, რომლის მიზანია ასახოს დასავლეთის მიერ საქართველოს დამცირების მასშტაბი და ასევე, ხაზი გაუსვას ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის შეუძლებლობას (იხ. სურათი 3.3 დანართში).⁷⁹

შესაბამისად, ფოტოსა და კარიკატურის შემოტანის მიზანია გზავნილის ვიზუალურად გაძლიერება.

⁶⁵ Shaun Walker, "In Russia, nobody's laughing at Iannucci's The Death of Stalin," The Guardian, October 14, 2017, accessed March 9, 2022, https://www.theguardian.com/world/2017/oct/14/in-russia-nobodys-laughing-at-armando-iannucci-death-of-stalin?CMP=fb_gu

⁶⁶ "Iswestija," Euro topics, accessed March 9, 2022, <https://www.eurotopics.net/en/179544/iswestija>

⁶⁷ Oliver Darcy, "I spent an entire day watching Russia's propaganda network. Here's the warped reality I saw presented to viewers," CNN, March 3, 2022, accessed March 9, 2022, <https://edition.cnn.com/2022/03/02/media/rt-propaganda-network/index.html>

⁶⁸ Paul Goble, "Is Moscow Putting the Talysh in Play Against Azerbaijan? Eurasia Daily Monitor Volume: 12 Issue: 21," European Country of Origin Information Network, February 3, 2015, accessed March 10, 2022, <https://www.ecoi.net/de/dokument/1352040.html>

⁶⁹ "Anti-US narratives in Ukraine," EAP Fakes, accessed March 12, 2022, <https://crpe.ro/eapfakes/countries/ukraine/anti-us-narratives-in-ukraine/>

⁷⁰ Sean Lyngaas and Zachary Cohen, "US accuses Moscow spies of working with Russian-language media outlets to spread Ukraine disinformation," CNN, February 15, 2022, accessed March 11, 2022, <https://edition.cnn.com/2022/02/15/politics/us-russia-ukraine-misinformation/index.html>

⁷¹ Daniel Laufer and Alexej Hock, "The network of fake foreign media," Netzpolitik, December 9, 2021, accessed March 15, 2022, <https://netzpolitik.org/2020/russian-disinformation-the-network-of-fake-foreign-media/>

⁷² Alistair Coleman, "Ukraine crisis: Russian news agency deletes victory editorial," BBC, February 28, 2022, accessed March 14, 2022, <https://www.bbc.com/news/technology-60562240>

⁷³ "Belarus Blocks Pro-Kremlin Russian News Agency Regnum," Radio Liberty, October 31, 2021, accessed March 16, 2022, <https://www.rferl.org/a/belarus-blocks-regnum-website/31538008.html>

⁷⁴ "An Unfounded Foundation," EU vs DiSiNFO, February 8, 2019, accessed March 11, 2022, <https://euvsdisinfo.eu/an-unfounded-foundation/>

⁷⁵ "EADaily; a worker bee in the Kremlin's information war," Propastop, December 1, 2020, accessed February 9, 2022, <https://www.propastop.org/eng/2020/12/01/eadaily-a-worker-bee-in-the-kremlins-information-war/>

⁷⁶ „3 მედია, 1 სათაური ევროპასთან უვიზო მიმოსვლის შესახებ“, მითების დეტექტორი, 6 ივლისი, 2017, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <https://mythdetector.ge/ka/3-media-1-sathauri-evropasthan-uvizo-mimosvli-sheesakheb/>

⁷⁷ Katerina Glyanko, "YouTube removes propaganda channel "Tsargrad TV," owned by the sponsor of "Russian Spring," Crimea Suspilne, July 28, accessed March 22, 2022, <https://crimea.suspilne.media/en/news/662>

⁷⁸ ლუკა მაისურაძე, „ევროკავშირის დღეები დათვლილია“, საქართველო და მსოფლიო, 27 ოქტომბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%a0%e1%83%9d%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%a8%e1%83%98%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%93%e1%83%a6%e1%83%94%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%97/>

⁷⁹ ბესო ბარბაქაძე, „რატომ თვლიან ამერიკა და ევროპა საქართველოს ვირად და რატომ ვერ უბედავს ვირი პატრონს წიხლს“, საქართველო და მსოფლიო, 30 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%a2%e1%83%9d%e1%83%9b-%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%9a%e1%83%98%e1%83%90%e1%83%9c-%e1%83%90%e1%83%9b%e1%83%94%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%90-%e1%83%93%e1%83%90-%e1%83%94/>

3.4.9 ე.წ. მასკიროვკა

საქაჩთვერო და მსოფლიომ გამოავლინა კრემლის პროპაგანდის თვისება – ე.წ. მასკიროვკა (ოსტატური ტყუილი). ასეთი მაგალითი იდენტიფიცირებულია სტატიაში, რომელიც ეხება საქაჩთვეროს ჰეფოხმების ასოციაციის ანგარიშს ანტი-დასავლური პროპაგანდის შესახებ.⁸⁰ სტატიაში არ არის გამოკვეთილი ფაქტი, რომ საქაჩთვერო და მსოფლიო პროპაგანდის მთავარ წყაროდ არის ნახსენები.⁸¹ საქაჩთვერო და მსოფლიო ეყრდნობა ინტეგრირების, თუმცა, ეს უკანასკნელი არ არის ანგარიშში ნახსენები. კონტექსტი განსხვავებულია საქაჩთვერო და მსოფლიოსთვის.

ამდენად, საქაჩთვერო და მსოფლიოს სტატიებში ე.წ. მასკიროვკა გამოიყენება იმ ინფორმაციის დასამალად, რომელიც თვითონ სააგენტოს რეპუტაციას ეხება.

3.4.10 სათაურით მანიპულაცია

ეს ხერხი გამოიყენება სააგენტოს მიერ ხელსაყრელი შთაბეჭდილების შესაქმნელად. ამ ხერხის მაგალითი კარგად ჩანს სტატიაში – „ევროკავშირის დღეები დათვლილია“.⁸² ამ ხერხს აქვს ორი მოტივი – ევროკავშირის სისუსტისა და შიდა პრობლემების ჩვენება.

3.4.11 დამაჯერებელი საუბრის ჩართვა

მოცემული მახასიათებელი სააგენტოს მიერ გამოიყენება მკითხველის დასარწმუნებლად. მაგალითად, აღწერა რა პოლიტიკური სიტუაციაა რეგიონში და მიანიჭა უპირატესობა რუსეთს, ირანსა და თურქეთს; დისკურსი ცდილობს, დაარწმუნოს მკითხველი, რომ ევროკავშირი არ არის მნიშვნელოვანი მოთამაშე რეგიონში.⁸³ პოლიტიკური სიტუაციის მსგავსი დახასიათება გამოიყენება საქართველოს პოლიტიკური კურსის ცვლილების აუცილებლობაში მკითხველის დასარწმუნებლად.

3.4.12 გამართლება შედეგით

საქაჩთვეროსა და მსოფლიოს სტატიებში მოცემული ხერხი გამოიყენებულია სასურველი განზრახვის დროულად მისაღწევად. ანალოგიური თვისება კრემლის პროპაგანდაში ედუარდ ლუკასისა და ბენ ნიმოს მიერ დახასიათებულია, როგორც აუდიტოხიის შეშინება.⁸⁴

ამ ხერხის მაგალითები მოუწოდებს მკითხველს, დაინახოს ევროპული (დასავლური) მიმართულების საფრთხე – დასავლური ჩარევის შედეგები იქნება ის, „რომ ქვეყანა აღარ გვექნება ფორმალურადაც კი...“⁸⁵

ამრიგად, მსგავსი კონსტრუქციების მთავარი მიზანია, ხაზი გაუსვას დასავლური მიმართულების უარყოფით მხარეებს და იმოქმედოს მკითხველზე ქვეყნის დაცვის მოწოდებით.

⁸⁰ „GRASS-მა ანგარიში წარადგინა, რომლის თანახმად ირკვევა, თუ რა სახის პრორუსული და ანტიდასავლური დებინფორმაცია გავრცელდა 2020 წელს საქართველოში“, საქართველო და მსოფლიო, 26 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/grass-%e1%83%9b%e1%83%90-%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%92%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a8%e1%83%98-%e1%83%ac%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%93%e1%83%92%e1%83%98%e1%83%9c%e1%83%90-%e1%83%a0%e1%83%9d/>

⁸¹ იაკობ ლაჩაშვილი და სხვანი, „პრორუსული და ანტიდასავლური დებინფორმაციისა და პროპაგანდის წლიური ანგარიში“, 53.

⁸² ლუკა მაისურაძე, „ევროკავშირის დღეები დათვლილია“, საქართველო და მსოფლიო.

⁸³ ჯაბა ჟვანია, „გურამ ნიკოლაიშვილი: ჩვენ სხვა რეალობაში ვართ“, საქართველო და მსოფლიო, 27 იანვარი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%92%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%9b-%e1%83%9c%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%9d%e1%83%9a%e1%83%90%e1%83%98%e1%83%a8%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%a9%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9c/>

⁸⁴ Edward Lucas and Ben Nimmo, 2015, apud Irakli Sirbiladze, „Russia's Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response“, 16.

⁸⁵ ჯაბა ჟვანია, „რა ვალდებულებების სანაცვლოდ აძლევს საფრანგეთის განვითარების სააგენტო მზარდი საგარეო ვალის მქონე საქართველოს 483 მილიონი ევროს „დახმარებას“?, საქართველო და მსოფლიო, 30 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a0%e1%83%90-%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9a%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%a3%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%aa%e1%83%95/>

3.4.13 დამაჯერებელი განმარტება

დაკვირვებამ, ასევე, გამოავლინა დამაჯერებელი განმარტების ერთადერთი შემთხვევა. კერძოდ, რუსოფობიაზე აღნიშნულია: „ქართველთა ზიზღის, სიძულვილის, მტრობის მიზანმიმართულ პროპაგანდას რუსეთის წინააღმდეგ, რომელიც აშშ-დასავლეთიდან ნიაღვარივით მოედინება, რუსოფობია ეწოდება“;⁸⁶ უებსტეხის დექსიკონის თანახმად, რუსოფობია არის „რუსეთის ან რუსული პოლიტიკისადმი შიში ან არმონონება“.⁸⁷

მსგავსი განმარტების მიზანია, კონცენტრირდეს მხოლოდ დასავლეთის როლზე საქართველოში რუსეთისადმი ნეგატიური განწყობის გაღვივებაში.

3.4.14 აქტიური ზომები

კრემლის პროპაგანდის ეს თვისება გამოიხატება ‘ექსპერტების’ ჩართულობით. მოცემულ შემთხვევაში, ასეთი ‘ექსპერტი’ დიმიტრი დე კოჩკო. იგი დახასიათებულია, როგორც ფრანგი ჟურნალისტი.⁸⁸ სხვა წყაროების თანახმად, იგი არის საფხანგეთში ხუსოფონების კავშირის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და ასევე, სპუტნიკის აქტიური რესპოდენტი.⁸⁹ ამგვარად, დიმიტრი დე კოჩკოს რეალური ვინაობაა პრო-რუსი ფრანგი ჟურნალისტი.

ასეთი ‘ექსპერტი’ არსებობს საქართველოშიც – დიმიტრი ლორთქიფანიძე. იგი არის პრემიერის სახელობის ქაჩუღ-ხუსუღი საზოგადოებრივი ცენტრის დამაარსებელი, რომელიც აქტიურად უჭერს მხარს რუსული კულტურის პოპულარიზაციას საქართველოში.⁹⁰ ეს ფაქტები ადასტურებს ირაკლი სირბილას მოსაზრებას, რომ ‘ექსპერტები’ არსებობენ როგორც ლოკალურ, ასევე, საერთაშორისო დონეზე.⁹¹

‘ექსპერტების’ გამოყენება გარკვეულ მიზანს ისახავს. მათ შეუძლიათ მკითხველის ნდობის მოპოვება და სააგენტოს რეპუტაციის გაძლიერება.

3.4.15 ავტორიტეტის ძალა

წინა ქვეთავების განხილვამ კიდევ ერთი პროპაგანდის ხერხის გამოვლენისკენ მიგვიყვანა – ავტორიტეტის ძალა. სააგენტო იყენებს საერთაშორისო მედიას (*The Times*, *Daily Express* და ა.შ.), საერთაშორისო და ადგილობრივ ექსპერტებს მკითხველთა ადვილად დასარწმუნებლად. უნდა ითქვას, რომ *Daily Express*-ი ევროსკეპტიკურ გაზეთად ითვლება.⁹² ეს ინფორმაცია სტატიებში დამალულია, რაც, რასაკვირველია, იმის მტკიცებას ემსახურება, რომ საერთაშორისო მიუკერძოებელი მედიაც კი ევროკავშირს ნეგატიურად ახასიათებს. სტატიები, ასევე, ხაზს უსვამს ‘ექსპერტების’ პროფესიებსა და წოდებებს მკითხველში მათდამი მეტი ნდობისა და პატივისცემის აღსაძრავად. აღსანიშნავია, რომ სტატიების ანალიზისას იდენტიფიცირებული ადგილობრივი ექსპერტები მოიცავდა ისეთ ინდივიდებს (მაგ., ზურა ოთარაშვილი, რევაზ კილასონია, გივი იუკურიძე და ა.შ.), რომლებიც მანამდე არ იყვნენ იდენტიფიცირებული ანტი-დასავლური პროპაგანდის წყაროებად, მაგრამ ჩვენმა დაკვირვებამ ცხადყო მათი ანტი-დასავლური გზავნილები.

ავტორიტეტის ძალა გამოყენებულია საქართველო და მსოფლიოს სტატიებში მედიისა და ექსპერტების რეპუტაციის მეშვეობით მკითხველზე ზეგავლენის მოსახდენად.

⁸⁶ გივი გურეშიძე, „ქართველთა რუსოფობია – საქართველოს ტრაგედია“, საქართველო და მსოფლიო, 24 ნოემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%97%e1%83%90-%e1%83%a0%e1%83%a3%e1%83%a1%e1%83%9d%e1%83%a4%e1%83%9d%e1%83%91%e1%83%98%e1%83%90-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5/>

⁸⁷ “Russophobia,” Merriam-Webster Dictionary, accessed March 18, 2022, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Russophobia>

⁸⁸ ნიკა კორინთელი, „ფრანგი ანალიტიკოსი: ევროკავშირი მილიარდებს ხარჯავს მავნე და უეფექტო ამერიკულ ვაქცინაზე“, საქართველო და მსოფლიო, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, <http://geworld.ge/ge/frangi-analitikosi-evrokavshiri/>

⁸⁹ “Dimitri de Kochko,” European Platform for Democratic Elections, accessed February 10, 2022, <https://www.fakeobservers.org/biased-observation-database/details/de-kochko-dimitri.html>

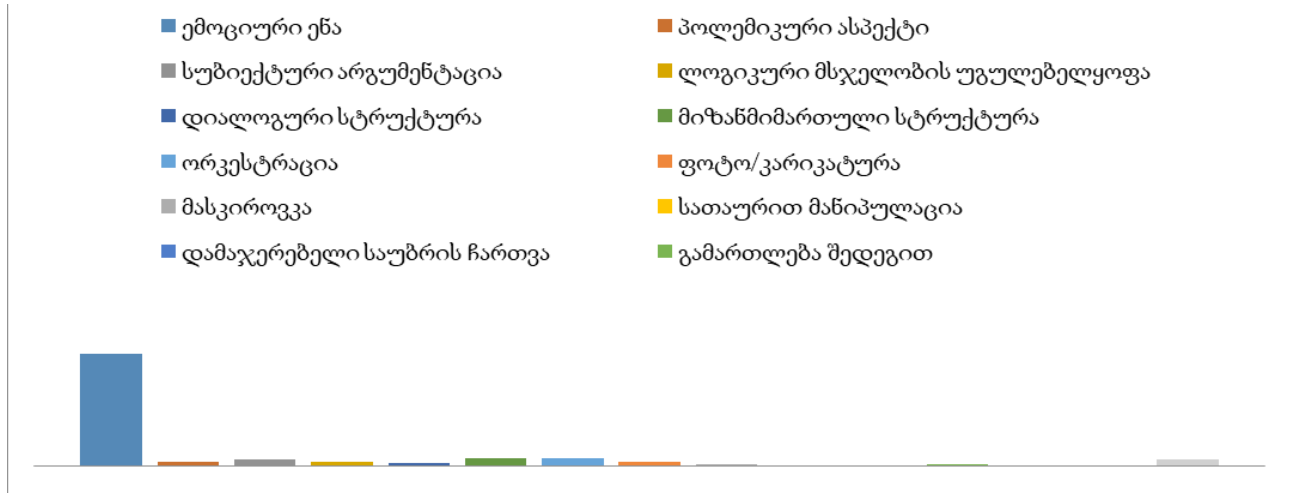
⁹⁰ „პრემიერის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოების ცენტრი“, მითების დეტექტორი, 4 სექტემბერი, 2019, ნანახია: 8 აპრილი, 2022, <https://mythdetector.ge/ka/profiles/primakovis-sakhelobis-qarthul-rusuli-sazogadoebis-tsentr/>

⁹¹ Irakli Sirbiladze, “Russia’s Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response”, 14.

⁹² Upf Webzine, “The British Press: Sensationally Eurosceptic,” The Perspective, December 16, 2013, accessed March 15, 2022, <https://www.theperspective.se/the-british-press-sensationally-eurosceptic/>

საბოლოო ჯამში, საქართველო და მსოფლიომ გამოიყენა პროპაგანდის 15 ხერხი. მათ შორის, ზოგადი პროპაგანდის 10 მახასიათებელი, 6 კრემლის პროპაგანდის ხერხი და 2 დამატებითი ტაქტიკა. დიაგრამა 3.6 აჯამებს პროპაგანდის ხერხებს მათი გამოყენების სიხშირესთან ერთად.

დიაგრამა 3.6: პროპაგანდის ტიპური თვისებები და მათი სიხშირე (საქართველო და მსოფლიო)

3.5 საქინფორმისა, და საქართველოსა და მსოფლიოს ტენდენციების შედარება

პირველი ტენდენცია, რომელიც სააგენტოებმა გამოავლინეს არის 10 საერთო თემატური ჯგუფი. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მსგავსი თემების არსებობა გვეხმარება არამხოლოდ ორი სააგენტოს შედარებაში, არამედ იგი მიუთითებს ოპერაციებისა და დახვეწების შექმნის არსებობაზე.

ორივე სააგენტო შეეხო ყველაზე სეტიმენტალურ და აქტუალურ საკითხებს საქართველოში, როგორცაა ავგისტოს ომი და სექსუალური უმცირესობები. რაც შეეხება ამ უკანასკნელს, გამოკითხვის თანახმად (2018), საქართველოს მოსახლეობის მხოლოდ 24% ფიქრობს, რომ ლგბტ ადამიანები დაცულნი უნდა იყვნენ.⁹³ შესაბამისად, სააგენტოებმა ევროკავშირის წინააღმდეგ აირჩიეს საკითხი, რომელსაც საქართველოში ნაკლები მხარდაჭერა და მეტი წინააღმდეგობა აქვს.

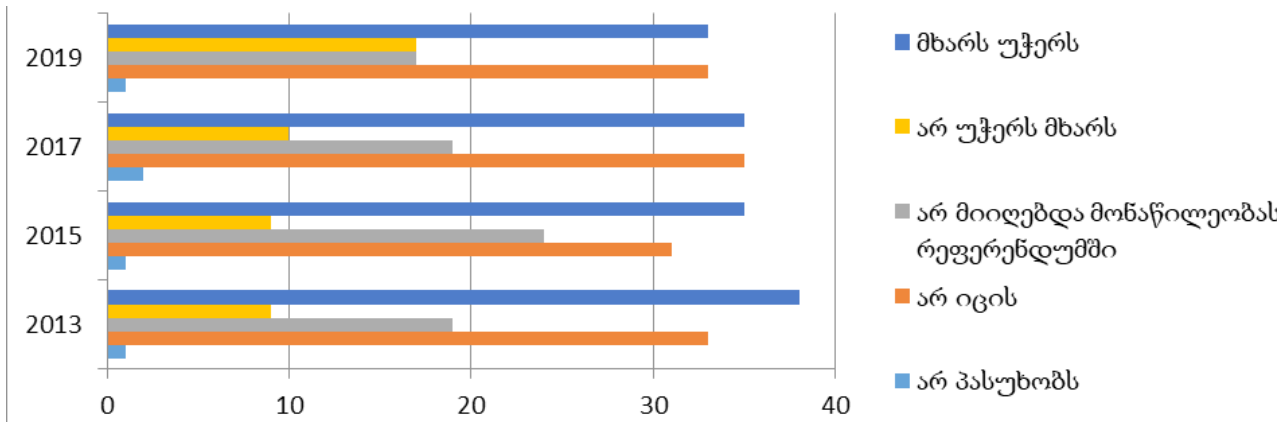
ორივე სააგენტო ეყრდნობა ზოგადი პროპაგანდის, კრემლის პროპაგანდისა და დამატებით შენიშნულ ხერხებს.

აღსანიშნავია, რომ სააგენტოები სტატიებს რუსულ ენაზეც აქვეყნებენ. ეს ასპექტი აადვილებს ეთნიკურ უმცირესობათა შორის პროპაგანდის გავრცელებას. ენის ბარიერის გამო ისინი საქართველოზე ინფორმაციას რუსული წყაროებიდან იღებენ.⁹⁴ მეტიც, ეთნიკური უმცირესობების დიდი ნაწილი არ უჭერს მხარს ევროკავშირს.⁹⁵ დიაგრამა 3.7 და 3.8 ასახავს ტენდენციას.

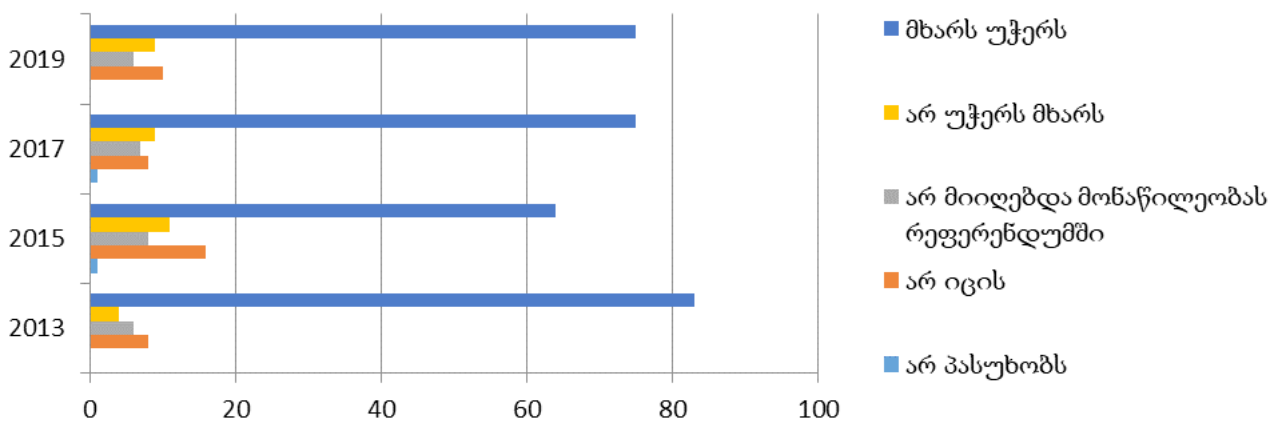
⁹³ „ლგბტ ადამიანების უფლებებზე საზოგადოებრივი აზრის დინამიკა 2014-2019“, ქალთა ინიციატივების მხარდაჭერი ჯგუფი, 18 სექტემბერი, 2019, ნანახია: 9 მაისი, 2022, <https://wisg.org/ka/news/detail/254/%E1%83%9A%E1%83%92%E1%83%91%E1%83%A2%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A3%E1%83%A4%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%96%E1%83%94-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%9D%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%95%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90-2014-2019>

⁹⁴ ლევან ავალიშვილი და სხვანი, „კრემლის საინფორმაციო ომი საქართველოს წინააღმდეგ: პროპაგანდასთან ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკის აუცილებლობა“, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (2016): 16-17.

⁹⁵ Nino Samkharadze, “Ethnic Minorities in the Context of Georgia’s European Integration: Is There a Room for Skepticism?”, Georgian Institute of Politics (2020): 3.

დიაგრამა 3.7. ეთნიკური უმცირესობები – მხარდაჭერა ევროკავშირში ინტეგრაციისადმი (%)

წყარო: Nino Samkharadze, "Ethnic Minorities in the Context of Georgia's European Integration: Is There a Room for Skepticism?"

დიაგრამა 3.8. საქართველოს მოსახლეობა – მხარდაჭერა ევროკავშირში ინტეგრაციისადმი (%)

წყარო: Nino Samkharadze, "Ethnic Minorities in the Context of Georgia's European Integration: Is There a Room for Skepticism?"

ამასთან, სააგენტოების სტატიებიდან მოყვანილი ზოგიერთი მაგალითი არ ჯდება მხოლოდ ერთი პროპაგანდისტული ხერხის ფარგლებში, არამედ ერთდროულად რამდენიმე ხერხის მახასიათებლებს მოიცავს.

საბოლოო ჯამში, თვალსაჩინოა საქინფოხმისა და საქაჩთვერო და მსოფლიოს ერთი და იგივე კურსი. მათ გააუღერეს ანალოგიური თემები და გამოიყენეს იდენტური ტაქტიკები ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდის გავრცელებისას.

დასკვნა და რეკომენდაციები

ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა საქართველოში კომპლექსურ სახეს იღებს. ჩვენი დაკვირვების შედეგად გამოიკეთა ფაქტი, რომ ორი სააგენტო ემსახურება ერთ მიზანს – მოახდინოს გავლენა ევროკავშირის რეპუტაციაზე. აღნიშნული საკითხი მიუთითებს კრემლის პროპაგანდის მთავარ თვისებაზე – კოლექტიური და კოორდინირებული თავდასხმები.

ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა არ შემოიფარგლება მხოლოდ ევროკავშირის საწინააღმდეგო გზავნილებით. იგი იყენებს ორსაფეხურიან სისტემას. პირველი, ევროკავშირის საწინააღმდეგო თემები იქმნება მკითხველისთვის ევროკავშირის უარყოფითი მხარეების დასანახად. მეორე, ამის პარალელურად რუსეთი წარმოდგენილია ძალად, რომელსაც შეუძლია ევროკავშირი ჩა-

ანაცვლოს. ეს ყოველივე გაკეთებულია იმისთვის, რომ მხოლოდ რუსეთის დადებითად დახასიათება (კონტრასტის გარეშე) იმავე მიზანს ეფექტურად ვერ შეასრულებდა.

გამიზნულია ევროკავშირის წინააღმდეგ შერჩეული თემებიც, ვინაიდან ისინი ყველაზე სენტიმენტალურ და ნაკლებად მხარდაჭერილ საკითხებს ეხება. ამ შემთხვევაში გამოყენებულია პროპაგანდის თვისება – მასობრივ აუდიტორიაზე გავლენის მოხდენა ემოციების საშუალებით. ეს უკანასკნელი არის ყველაზე ძლიერი გზა ხალხზე გავლენის მოსახდენად.

ევროკავშირის ებრძვიან ზოგადი პროპაგანდისა და კრემლის პროპაგანდის ხერხებით. დამატებითი ხერხები იდენტიფიცირებულია კვლევის ავტორის მიერ. შესაბამისად, ევროკავშირი პროპაგანდის ობიექტი არის მრავალი მხრიდან, რაც ადასტურებს საკითხის კომპლექსურობას.

ევროკავშირის წინააღმდეგ გამოყენებული ლექსიკური ერთეულები ხაზს უსვამს პროპაგანდის ყველაზე წარმატებულ ხერხს – სიტყვების ძალა. ევროკავშირი ნეგატიური კონოტაციის მატარებელი სიტყვების სამიზნეა. ამასთანავე, სააგენტოებს საქმეს უმარტივებს ვიზუალური მასალის გამოყენება, ფოტოები ახერხებს შეაჯამოს ტექსტის მთავარ სათქმელი მთლიანი სტატიის ნაკითხვის გარეშე.

ანალიზმა, ასევე, გამოავლინა ეთნიკურ უმცირესობებთან დაკავშირებული პრობლემა (სტატიების გამოქვეყნება რუსულ ენაზე). ისინი ფაქტობრივად არ უჭერენ მხარს ევროპულ ინტეგრაციას. შემცირებული ტენდენცია აჩვენებს, რომ ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართულმა პროპაგანდამ უკვე გაიარა ორი საფეხური ეთნიკური უმცირესობების უმრავლესობაში – *ჩეაქციის ფოქმჩიება* (მათ მიეწოდათ ინფორმაცია ევროკავშირზე) და *ჩეაქციის ცვლილება* (მათ ინფორმაცია დაიჭერეს); ახლა იგი არის *ჩეაქციის გაძლიერების* ეტაპზე (შემცირებული მხარდაჭერის შენარჩუნება ევროკავშირის წინააღმდეგ).

ამ სქემასთან საბრძოლველად საჭიროა გარკვეული ზომების მიღება. სასურველია, შერჩეულ იქნეს სტრატეგია, რომელიც მასობრივ აუდიტორიას დაფარავს, რადგან თავად პროპაგანდის სამიზნეა მასობრივი აუდიტორია. მსგავს ზომებს თან უნდა ახლდეს ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში, სხვადასხვა თაობის წარმომადგენლებს შორის, ცნობიერების ასამაღლებელი აქტივობები, რათა თავიდან ავიცილოთ პროპაგანდის გავრცელება.

საქართველომ ყურადღება უნდა მიაქციოს ქართული ენის სწავლების პროცესს ეთნიკური უმცირესობათა წარმომადგენლებს შორის, ვინაიდან ისინი, მაღალი ალბათობით, პროპაგანდის გავლენის ქვეშ არიან.

ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული პროპაგანდა უნდა გაანალიზდეს ცალკე და არა მხოლოდ ანტიდასავლური პროპაგანდის ნაწილად. ვინაიდან, საქართველომ უკვე შეიტანა განაცხადი ევროკავშირის წევრობაზე, რაც მიუთითებს, რომ პროპაგანდა გაძლიერდება. ასევე, ნაჩვენებია რა, საქართველოს მოსახლეობის შემცირებული მხარდაჭერა ევროკავშირის მიმართ (იხ. **დიაგრამა 3.8**), იმ ინფორმაციის ანალიზი, რომელსაც ისინი იღებენ ევროკავშირის შესახებ არის დიდი მნიშვნელობის მატარებელი არსებული ტენდენციის (შემცირებული მხარდაჭერა) გასაგებად.

გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა

1. "Anti-US narratives in Ukraine," *EAP Fakes*, accessed March 12, 2022, available at <https://crpe.ro/eapfakes/countries/ukraine/anti-us-narratives-in-ukraine/>.
2. "An Unfounded Foundation," *EU vs DiSiNFO*, February 8, 2019, accessed March 11, 2022, available at <https://euvsdisinfo.eu/an-unfounded-foundation/>.
3. Bardach-Yalov, E., "Analyzing Russian Propaganda: Application of Siegfried Kracauer's Qualitative Content Analysis Method," *Journal of Information Warfare* 11, no. 2 (2012): 24–36.
4. "Belarus Blocks Pro-Kremlin Russian News Agency Regnum," *Radio Liberty*, October 31, 2021, accessed March 16, 2022, available at <https://www.rferl.org/a/belarus-blocks-regnum-website/31538008.html>.
5. Cantril, Handley, "Propaganda Analysis," *The English Journal* 27, no. 3 (1938): 217–221.
6. Coleman, Alistair, "Ukraine crisis: Russian news agency deletes victory editorial," *BBC*, February 28, 2022, accessed March 14, 2022, available at <https://www.bbc.com/news/technology-60562240>.
7. Cull, Nicholas J., et al., "Soviet Subversion, Disinformation and Propaganda: How the West Fought Against it An Analytical History, with Lessons for the Present," *London School of Economics and Political Science* (2017).

8. Darcy, Oliver, "I spent an entire day watching Russia's propaganda network. Here's the warped reality I saw presented to viewers," *CNN*, March 3, 2022, accessed March 9, 2022, available at <https://edition.cnn.com/2022/03/02/media/rt-propaganda-network/index.html>.
9. "Dimitri de Kochko," *European Platform for Democratic Elections*, accessed February 10, 2022, available at <https://www.fakeobservers.org/biased-observation-database/details/de-kochko-dimitri.html>.
10. "EADaily; a worker bee in the Kremlin's information war," *Propastop*, December 1, 2020, accessed February 9, 2022, available at <https://www.propastop.org/eng/2020/12/01/eadaily-a-worker-bee-in-the-kremlins-information-war/>.
11. Ellul, Jacques, trans., *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes* (New York: Vintage Books, 1973).
12. Glyanko, Katerina, "YouTube removes propaganda channel "Tsargrad TV," owned by the sponsor of "Russian Spring," *Crimea Suspilne*, July 28, accessed March 22, 2022, available at <https://crimea.suspilne.media/en/news/662>.
13. Goble, Paul, "Is Moscow Putting the Talysh in Play Against Azerbaijan? Eurasia Daily Monitor Volume: 12 Issue: 21," *European Country of Origin Information Network*, February 3, 2015, accessed March 10, 2022, available at <https://www.ecoi.net/de/dokument/1352040.html>.
14. "Iswestija," *Euro topics*, accessed March 9, 2022, available at <https://www.eurotopics.net/en/179544/iswestija>.
15. Jowett, Gareth S. and O'Donnell, Victoria, *Propaganda and Persuasion* (Washington DC: SAGE Publications, 2012).
16. Kintsurashvili, Tamar, "Anti-Western Propaganda 2020," *Media Development Foundation* (2021).
17. Laufer, Daniel and Hock, Alexej, "The network of fake foreign media," *Netzpolitik*, December 9, 2021, accessed March 15, 2022, available at <https://netzpolitik.org/2020/russian-disinformation-the-network-of-fake-foreign-media/>.
18. Lyngaas, Sean and Cohen, Zachary, "US accuses Moscow spies of working with Russian-language media outlets to spread Ukraine disinformation," *CNN*, February 15, 2022, accessed March 11, 2022, available at <https://edition.cnn.com/2022/02/15/politics/us-russia-ukraine-misinformation/index.html>.
19. "Report: RT and Sputnik's role in Russia's Disinformation and Propaganda Ecosystem," *U.S. Department of State*, January 20, 2022, accessed March 12, 2022, available at <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>.
20. "Russophobia," *Merriam-Webster Dictionary*, accessed March 18, 2022, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Russophobia>.
21. Samkharadze, Nino, "Ethnic Minorities in the Context of Georgia's European Integration: Is There a Room for Skepticism?," *Georgian Institute of Politics* (2020).
22. Sirbiladze, Irakli, "Russia's Disinformation Campaigns in Georgia: A Study of State and Civil Society Response," *PMC Research Center* (2019).
23. Spike, Justin, "The AP Interview: Hungary committed to contentious LGBT law," *Associated Press*, September 24, 2021, accessed March 16, 2022, available at <https://apnews.com/article/immigration-united-nations-general-assembly-coronavirus-pandemic-business-health-d19fb1eb2772478da1206fb5d982b6c7>.
24. Stewart, Kitty, March 14, 2022, "Who will suffer most from Brexit? Effects be region, sector, skill level and income group," *LSE Blog*, May 13, 2019, available at <https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/who-will-suffer-most-from-brexit/>.
25. "Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community," *Official Journal of the European Union*, December 17, 2007, accessed February 5, 2022, available at <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>.
26. Walker, Shaun, "In Russia, nobody's laughing at Iannucci's The Death of Stalin," *The Guardian*, October 14, 2017, accessed March 9, 2022, available at https://www.theguardian.com/world/2017/oct/14/in-russia-nobodys-laughing-at-armando-iannucci-death-of-stalin?CMP=fb_gu.
27. Walton, Douglas, "What is Propaganda, and What is Wrong with it?," *Public Affairs Quarterly* 11, no. 4 (1997): 383-413.
28. Webzine, Upf, "The British Press: Sensationally Eurosceptic," *The Perspective*, December 16, 2013, accessed March 15, 2022, available at <https://www.theperspective.se/the-british-press-sensationally-eurosceptic/>.

29. Whitton, John B., "Cold War Propaganda," *The American Journal of International Law* 45, no. 1 (1951): 151-153.
30. „3 მედია, 1 სათაური ევროპასთან უვიზო მიმოსვლის შესახებ“, *მითების დეტექტორი*, 6 ივლისი, 2017, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <https://mythdetector.ge/ka/3-media-1-sathauri-evropasthan-uvizo-mimosvli-sheesakheb/>.
31. „GRASS-მა ანგარიში წარადგინა, რომლის თანახმად ირკვევა, თუ რა სახის პრორუსული და ანტიდასავლური დებინფორმაცია გავრცელდა 2020 წელს საქართველოში“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 26 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/grass-%e1%83%9b%e1%83%90-%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%92%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a8%e1%83%98-%e1%83%ac%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%93%e1%83%92%e1%83%98%e1%83%9c%e1%83%90-%e1%83%a0%e1%83%9d/>.
32. „დაუბრუნეთ მოქალაქეებს საჩივრისა და წინადადებების წიგნი! – საქინფორმი საქართველოს ფინანსთა მინისტრ ლაშა ხუციშვილს მიმართავს“, *საქინფორმი*, 29 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/51242/daubrunet+moqalaqeebs+sachivrisa+da+winad+adebebis+wigni%21+-+saqinformi++saqarTvelos+finansTa+ministr+lasha+xucishvils+mimarTavs.html>.
33. „ევროკავშირის ელჩის, კარლ ჰარცელის მისასალმებელი სიტყვა საქართველოს მთავრობისა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმის ერთობლივ კონფერენციაზე“, *ევროკავშირის დედეგაცია საქაჩთველოში*, 27 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია https://eeas.europa.eu/delegations/angola/99151/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A9%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9A-%E1%83%B0%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%AA%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%A1%E1%83%98%E1%83%A2%E1%83%A7%E1%83%95%E1%83%90-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1-%E1%83%9B%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%90-%E1%83%93%E1%83%90-%E1%83%90%E1%83%A6%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%97_ka.
34. „თურქეთი არ გაუშვებს საქართველოს ევროკავშირში, ანუ რატომ შეადარა ევროკავშირის ელჩმა ჰარცელმა საქართველო ბალისტიკურ რაკეტას, რომელიც ცაში ვერ აიჭრა – საქინფორმი“, *საქინფორმი*, 31 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/50888/Turqeti+ar+gaushvebs+saqarTvelos+evrokavshirshi%2C+anu+ratom+sheadara+evrokavshiris+elchma+arcelma+saqarTvelo+balistikur+raketas%2C+romelic+cashi+ver+aiWra+-+saqinformi.html>.
35. „კარლ ჰარცელი – საქართველოს ყველაფერი აქვს ცაში ასაჭრელად, თუმცა გარკვეული რაოდენობის ქვის ნატეხებისა კვლავაც რჩება საფრენ ბილიკზე“, *საქინფორმი*, 28 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/50877/karl+arceli+-+saqarTvelos+yvelaferi+aqvs+cashi+asaWrelad%2C+Tumca+garkveuli+raodenobis+qvis+natexebisa+kvlavac+rcheba+safren+bilikze.html>.
36. „ღვბტი ადამიანების უფლებებზე საზოგადოებრივი აზრის დინამიკა 2014-2019“, *ქართო ინიციატივების მხაჩდამჭეხი ჯგუფი*, 18 სექტემბერი, 2019, ნანახია: 9 მაისი, 2022, ხელმისაწვდომია <https://wisg.org/ka/news/detail/254/%E1%83%9A%E1%83%92%E1%83%91%E1%83%A2%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%A3%E1%83%A4%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%96%E1%83%94-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%9D%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%95%E1%83%98-%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90-2014-2019>.
37. „მედიის განვითარების ფონდი: საქართველოში ანტიდასავლური პროპაგანდა მომძლავრდა“, *საქინფორმი*, 24 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/52290/mediis+ganvitarabis+fondi%3A+saqarTveloshi+antidasavluri+propaganda+momZlavrda+.html>.
38. „პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოების ცენტრი“, *მითების დეტექტორი*, 4 სექტემბერი, 2019, ნანახია: 8 აპრილი, 2022, ხელმისაწვდომია <https://mythdetector.ge/ka/profiles/primakovis-sakhelobis-qarthul-rusuli-sazogadoebis-tsentr/>.

39. „საქინფორმი“, *მიტების დეტექტორი*, 7 ივნისი, 2017, ნანახია: 9 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <https://mythdetector.ge/ka/profiles/saqinphormi/>.
40. „სერგეი ლავროვი: არამეგობრული სახელმწიფოების სიაში ქვეყნებს განურჩევლად არ შევიყვანო“, *საქინფორმი*, 29 აპრილი, 2021, ნანახია: 12 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/50548/sergei+lavrovi%3A+aramegobruli+saxelmwifoebis+siashi+qveynebs+ganurchevlad+ar+sheviyv anT.html>.
41. ავალიშვილი, ლევანი და სხვანი, „კრემლის საინფორმაციო ომი საქართველოს წინააღმდეგ: პროპაგანდასთან ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკის აუცილებლობა“, *ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი* (2016).
42. ბარბაქაძე, ბესო, „დასავლეთი ცდილობს, ქართველ ხალხს ხელისუფლებაში კვლავ „ნაციონალური მოძრაობა“ ჩაუდოს გუგულის კვერცხით“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/dasavleti-cdilobs-qartvel-xalxs-nacionaleb/>.
43. ბარბაქაძე, ბესო, „რატომ თვლიან ამერიკა და ევროპა საქართველოს ვირად და რატომ ვერ უბედავს ვირი პატრონს წილს“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 30 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%a2%e1%83%9d%e1%83%9b-%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%9a%e1%83%98%e1%83%90%e1%83%9c-%e1%83%90%e1%83%9b%e1%83%94%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%90-%e1%83%93%e1%83%90-%e1%83%94/>.
44. ბარბაქაძე, ბესო, „საქართველო – ნაცრის საჩხრეკი ჯოხი დასავლეთის ხელში“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 23 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%9d-%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%aa%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a9%e1%83%ae%e1%83%a0/>.
45. ბარბაქაძე, ბესო, „ქართველი პოლიტიკოსები ბჭობდნენ და შარლ მიშელი იცინოდა“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 27 ივნისი, 2021, ნანახია: 15 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%9e%e1%83%9d%e1%83%9a%e1%83%98%e1%83%a2%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%9d%e1%83%a1%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%91%e1%83%ad/>.
46. ბარბაქაძე, ბესო, „ხელისუფლებაც, გამოაქვეყნეთ ჩინური ვაქცინის ოფიციალური ფასი და ისიც, რამდენს ვიხდით ჩვენ!“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/xelisufleba-vamoaqveknetchinuri-vaqcinis-fasi/>.
47. გაჩეჩილაძე, გიორგი, „ევროკავშირი უნგრეთს ვერ დააშანტაჟებს“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 28 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%a0%e1%83%9d%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%a8%e1%83%98%e1%83%a0%e1%83%98-%e1%83%a3%e1%83%9c%e1%83%92%e1%83%a0%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%a1-%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%a0/>.
48. გურეშიძე, გივი, „ქართველთა რუსოფობია – საქართველოს ტრაგედია“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 24 ნოემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%97%e1%83%90-%e1%83%a0%e1%83%a3%e1%83%a1%e1%83%9d%e1%83%a4%e1%83%9d%e1%83%91%e1%83%98%e1%83%90-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5/>.
49. კორინთელი, ნიკა, „ფრანგი ანალიტიკოსი: ევროკავშირი მილიარდებს ხარჯავს მავნე და უეფექტო ამერიკულ ვაქცინაზე“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 31 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/frangi-analitikosi-evrokavshiri/>.
50. კვარაცხელია, ვალერი, „აი, ესა ვართ დღევანდელი ქართველები“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 28 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%90%e1%83%98-%e1%83%94%e1%83%a1%e1%83%90-%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97-%e1%83%93%e1%83%a6%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%a5%e1%83%90/>.
51. კვარაცხელია, ვალერი, „დამნაშავეთა სახელმწიფო“, *საქაჩთველო და მსოფლიო*, 26 მაისი, 2021, ნანახია: 13 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%9b%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%a8%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%90-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%ae%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%9b%e1%83%ac%e1%83%98%e1%83%a4%e1%83%9d/>.

52. კვარაცხელია, ვალერი, „ქართველები დასავლეთის ტყვეობაში“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 24 თებერვალი, 2021, ნანახია: 10 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%97%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a2%e1%83%a7/>.
53. ლაჩაშვილი, იაკობი და სხვანი, „პრორუსული და ანტიდასავლური დებინფორმაციისა და პროპაგანდის წლიური ანგარიში“, საქაჩთვეროს ხეფოხმების ასოციაცია (2020).
54. მაისურაძე, ლუკა, „ევროკავშირის დღეები დათვლილია“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 27 ოქტომბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%a0%e1%83%9d%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%95%e1%83%a8%e1%83%98%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%93%e1%83%a6%e1%83%94%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98-%e1%83%93%e1%83%90%e1%83%97/>.
55. ნასყიდაშვილი, ეკა, „ლევან ჩაჩუა: მიმიფურთხებია სტრასბურგის სასამართლოსთვისაც, იმ მოსამართლისთვისაც, რომელმაც ეს გადაწყვეტილება მიიღო, იმ ფულის მონებისთვისაც, რომლებიც სტრასბურგში „აიისას“ იცავდნენ“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 27 ივლისი, 2021, ნანახია: 15 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9c-%e1%83%a9%e1%83%90%e1%83%a9%e1%83%a3%e1%83%90-%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%a4%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%ae%e1%83%94%e1%83%91/>.
56. სანებლიძე, არმაზ, „პურის ნატეხი მაინც მიანოდეთ სამართალს“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 30 ნოემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%9e%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%a2%e1%83%94%e1%83%ae%e1%83%98-%e1%83%9b%e1%83%90%e1%83%98%e1%83%9c%e1%83%aa-%e1%83%9b%e1%83%98%e1%83%90%e1%83%ac%e1%83%9d/>.
57. ცუცქირიძე, ზურაბ, „ბაძვით მორცხვაც გაურცხვდება“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 27 იანვარი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%91%e1%83%90%e1%83%ab%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%97-%e1%83%9b%e1%83%9d%e1%83%a0%e1%83%aa%e1%83%ae%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%aa-%e1%83%92%e1%83%90%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%aa%e1%83%ae%e1%83%95%e1%83%93/>.
58. ტყეშელაშვილი, შოთა, „მაია ციტიშვილი: გახარია-პუტინის შეხვედრა არმზადდება და არ განიხილება“, ბიზნეს მედია საქაჩთვერო, 22 ოქტომბერი, 2019, ნანახია: 11 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <https://bm.ge/ka/article/maia-cqitishvili-gaxaria-putinis-shexvedra-ar-mzaddeba-da-ar-ganixileba/42286/>.
59. ჟვანია, ჯაბა, „გურამ ნიკოლაიშვილი: ჩვენ სხვა რეალობაში ვართ“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 27 იანვარი, 2021, ნანახია: 9 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%92%e1%83%a3%e1%83%a0%e1%83%90%e1%83%9b-%e1%83%9c%e1%83%98%e1%83%99%e1%83%9d%e1%83%9a%e1%83%90%e1%83%98%e1%83%a8%e1%83%95%e1%83%98%e1%83%9a%e1%83%98-%e1%83%a9%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9c/>.
60. ჟვანია, ჯაბა, „ნანა კაკაბაძე: საქართველოს მიმართ დემოკრატიის სახელით უკვე ღიად ხორციელდება ორმაგი სტანდარტის პოლიტიკა, რომელიც რეალურად გაცხადებული კოლონიალიზმია“, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 24 თებერვალი, 2021, ნანახია: 10 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%90-%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%99%e1%83%90%e1%83%91%e1%83%90%e1%83%ab%e1%83%94-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%a5%e1%83%90%e1%83%a0%e1%83%97%e1%83%95%e1%83%94%e1%83%9a-3/>.
61. ჟვანია, ჯაბა, „რა ვალდებულებების სანაცვლოდ აძლევს საფრანგეთის განვითარების სააგენტო მზარდი საგარეო ვალის მქონე საქართველოს 483 მილიონი ევროს „დახმარებას“?, საქაჩთვერო და მსოფლიო, 30 ივნისი, 2021, ნანახია: 14 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://geworld.ge/ge/%e1%83%a0%e1%83%90-%e1%83%95%e1%83%90%e1%83%9a%e1%83%93%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%a3%e1%83%9a%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%94%e1%83%91%e1%83%98%e1%83%a1-%e1%83%a1%e1%83%90%e1%83%9c%e1%83%90%e1%83%aa%e1%83%95/>.
62. ხიდირბეგიშვილი, არნო, „არნო ხიდირბეგიშვილი: ვის მოუწოდა პუტინმა „გაანალიზონ თავისი საქციელი“ და რატომ უბიძგებენ უკრაინასა და საქართველოს რუსეთთან შეარაღებული კონფლიქტისკენ“, საქინფოხიმი, 27 დეკემბერი, 2021, ნანახია: 18 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/53435/arno+xidirbegishvili%3A+vis+mouwoda+putinma+%E2%80%99Egaanalizon+Tavisi+saqcie li%E2%80%99C+da+ratom+ubiZgeben+ukrainasa+da+saqarTvelos+ruseTTan+sheiaraRebuli+konfliqtisken.html>.

63. ხიდირბეგიშვილი, არნო, „არნო ხიდირბეგიშვილი: რატომ გაფრინდა ვაშაძე კიევში, გახარია კი ვენაში, რატომ იხდის არუთუნიათ უვადო პატიმრობას, სააკიანი კი თავისუფლებაზე“, *საქინფო*, 27 სექტემბერი, 2021, ნანახია: 16 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/52306/arno+xidirbegishvili%3A+ratom+gafrinda+vashaZe+kievshi%2C+gaxaria+ki+venashi%2C+ratom+ixdis+aruTunian+uvado+patimrobas%2C+saakiani+ki+Tavisuflebasea.html>.
64. ხიდირბეგიშვილი, არნო, „არნო ხიდირბეგიშვილი: რუსული პური კარგია, რუსული ვაქცინა – ცუდი?!\", *საქინფო*, 30 მარტი, 2021, ნანახია: 11 მარტი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/50194/arno+xidirbegishvili%3A+rusuli+puri+kargia%2C+rusuli+vaqcina+-+cudi%3F%21.html>.
65. ხიდირბეგიშვილი, არნო, „საქართველო-ევროკავშირი: წარიღვა სიყვარული, დამთა ოდენ ევრო! – არნო ხიდირბეგიშვილი“, *საქინფო*, 26 ივლისი, 2021, ნანახია: 5 თებერვალი, 2022, ხელმისაწვდომია <http://saqinform.ge/news/51566/saqarTvelo-evrokavshiri%3A+wariltva+siyvaruli%2C+dashTa+oden+evro%21+-+arno+xidirbegishvili.html>.

დანართი:

სურათი 3.1

წყარო: საქინფო, ხელმისაწვდომია (<http://saqinform.ge/news/51566/saqarTvelo-evrokavshiri%3A+wariltva+siyvaruli%2C+dashTa+oden+evro%21+-+arno+xidirbegishvili.html>).

სურათი 3.2

წყარო: საქართველო და მსოფლიო, ხელმისაწვდომია (<http://geworld.ge/ge/%e1%83%94e1%83%95e1%83%a0%e1%83%9d%e1%83%99e1%83%90e1%83%95e1%83%a8e1%83%98e1%83%a0e1%83%98e1%83%a1-%e1%83%93e1%83%a6e1%83%94e1%83%94e1%83%91e1%83%98-%e1%83%93e1%83%90e1%83%97/>).

სურათი 3.3

წყარო: საქართველო და მსოფლიო, ხელმისაწვდომია (<http://geworld.ge/ge/%e1%83%93e1%83%90e1%83%a1e1%83%90e1%83%95e1%83%9ae1%83%94e1%83%97e1%83%98e1%83%a1-%e1%83%a3e1%83%a1e1%83%90e1%83%92e1%83%9ce1%83%9d-%e1%83%93e1%83%90e1%83%9e1%83%98e1%83%a0e1%83%94/>).